

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Kanton Središnja Bosna
Ministarstvo financija

SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE
KANTONA SREDIŠNJA BOSNA
ZA RAZDOBLJE 2025. - 2027.

Travnik, svibanj 2024. godine

Sadržaj

1. UVOD.....	5
2. STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE	6
2.1. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna	6
3. MAKROEKONOMSKA KRETANJA U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU	11
3.1. Osnovni makroekonomski pokazatelji Kantona Središnja Bosna	11
3.2. Pretpostavke društvenog i gospodarskog razvoja za razdoblje 2024. – 2027.....	19
3.3. Rizici ostvarenja pretpostavki	21
4. FISKALNI OKVIR U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU	23
4.1. Porezna politika i javni prihodi	23
4.2. Kretanje prihoda u srednjoročnom razdoblju.....	25
4.2.1. Prihodi od poreza	25
4.2.2. Neporezni prihodi	28
4.2.3. Ostali prihodi i primitci.....	28
4.3. Rizici ostvarenja projekcija prihoda	30
4.4. Manjak/višak proračuna i ciljane fiskalne pozicije	31
5. DUG U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU	33
5.1. Stanje i projekcije duga u Kantonu Središnja Bosna.....	33
5.1.1. Nastanak kreditnog zaduženja i kreditni uvjeti	33
5.1.2. Izdana jamstva	34
5.1.3. Stanje i projekcije duga u razdoblju od 2023. do 2027. godine.....	35
Izvor: Ministarstvo financija KSB.....	36
5.2. Servisiranje duga Kantona Središnja Bosna	37

Popis tablica

Tablica 1: Osnovni indikatori razvoja Federacije BiH i Kantona Središnja Bosna	11
Tablica 2: Razina razvijenosti Federacije BiH po kantonima za 2021. godinu	12
Tablica 3: Makroekonomski pokazatelji u BiH od 2022. - 2027. godine	21
Tablica 4: Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinstvenog računa u KM.....	26
Tablica 5: Prihodi Ravnateljstva za ceste u KM.....	27
Tablica 6: Prihodi od poreza na dobit u KM.....	27
Tablica 7: Prihodi od poreza na dohodak u KM.....	28
Tablica 8: Izvršenje prihoda za 2023., procjena za 2024. godinu i projekcije poreskih i neporeznih prihoda, primitaka i financiranja KSB za razdoblje 2025. – 2027., u KM.....	29
Tablica 9: Prihodi Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Središnja Bosna u KM.....	30
Tablica 10: Prihodi Službe za zapošljavanje Kantona Središnja Bosna u KM	30
Tablica 11: Manjak/višak proračuna Kantona i općina Kantona u razdoblju 2023. - 2027. godina (KM)	31
Tablica 12: Projekti rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna, u KM	33
Tablica 13: Stanje i projekcije javnog duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2023. - 2027. godina, u KM	36
Tablica 14: Obveze Kantona Središnja Bosna po kreditima u razdoblju 2023. - 2027. godina, u KM ..	37
Tablica 15: Potencijalne obveze Kantona Središnja Bosna po izdanim jamstvima u razdoblju 2023. - 2027. godina, u KM	37

Popis grafikona

Grafikon 1: Procjena broja stanovnika prema spolu i prirodni priraštaj po godinama KSB	12
Grafikon 2: Porezi na dohotke fizičkih osoba po kantonima Federacije BiH za 2022. god.	13
Grafikon 3: Broj pravnih i fizičkih osoba po godinama u KSB.....	14
Grafikon 4: Indeksi obima industrijske proizvodnje prema glavnim grupama po godinama u KSB	14
Grafikon 5: Izvoz, uvoz i trgovinska bilanca roba u mil. KM po godinama KSB	15
Grafikon 6: Broj zaposlenih, stope registrirane zaposlenosti i aktivnosti stanovništva po županijama FBiH 2022.	15
Grafikon 7: Prosječan broj zaposlenih i radno sposobno stanovništvo u KSB.....	16
Grafikon 8: Prosječan broj nezaposlenih osoba i nezaposlenih mladih osoba po godinama KSB	16
Grafikon 9: Prosječan broj nezaposlenih žena i nezaposlenih mladih žena (15-24) po godinama KSB	17
Grafikon 10: Pregled plaća u KM po kantonima u Federaciji BiH za 2022. godinu	18
Grafikon 11: Prosječna isplaćena neto i bruto plaća po godinama KSB	18
Grafikon 12: Prosječna isplaćena mirovina i broj umirovljenika po godinama KSB	19
Grafikon 13: Nominalni i realni rast BDP-a u BiH za razdoblje 2022. - 2027.	20
Grafikon 14: Akumulirani manjak/višak proračuna Kantona i općina Kantona u razdoblju 2023. - 2027.	32
Grafikon 15: Stanje i projekcije javnog duga Kantona Središnja Bosna, u KM	35

Popis kratica

Kratice	Puni naziv
BDP	Bruto društveni proizvod
BEPS	<i>Base Erosion and Profit Shifting</i> (Erozija porezne osnovice i premještanje dobiti)
BHAS	Agencija za statistiku BiH
BiH	Bosna i Hercegovina
CBAM	<i>Carbon Border Adjustment Mechanism</i> (Mehanizam za prilagodbu granice ugljika)
CEB	<i>Council of Europe Development Bank</i> (Razvojne banke Vijeća Europe)
COVID-19	<i>Coronavirus disease 2019</i> (Koronavirusna bolest 2019)
DEP	Direkcija za ekonomsko planiranje BiH
DG ECFIN	The Directorate-General for Economic and Financial Affairs (Generalna direkcija za ekonomska i financijska pitanja)
DOP	Dokument okvirnog proračuna
EBRD	<i>European Bank for Reconstruction and Development</i> (Europska banka za obnovu i razvoj)
EC	<i>European Commission</i> (Europska komisija)
EKS	Efektivna kamatna stopa
ERP	Program ekonomskih reformi
EU	Europska unija
EU27	27 zemalja Europske unije
EUR	Euro
EURIBOR	<i>Euro Interbank Offered Rate</i> (Europska međubankarska stopa)
FAR	Projekt reforme fiskalnog sektora
FBIH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMF	Federalno ministarstvo financija
FZS	Federalni zavod za statistiku
FZZPR	Federalni zavod za programiranje razvoja
GDP	<i>Gross domestic product</i> (Bruto domaći proizvod)
GIS	Geografski informacijski sustav
GU ECFIN	<i>Directorate-General for Economic and Financial Affairs</i> (Glavna uprava za gospodarske i financijske poslove Europske komisije)
IPA	<i>Instrument For Pre-Accession</i> (Instrument pretpristupne pomoći)
IT	Informatička tehnologija
JKP	Javno komunalno poduzeće
JLS	Jedinice lokalne samouprave
KD	Klasifikacija djelatnosti
KM	Konvertibilna marka
KSB	Kanton Središnja Bosna
MAC	<i>Multilateral administrative convention</i> (Konvencija o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreznim stvarima)
Mil	Milijun
MMF	Međunarodni monetarni fond
MSP	Mala i srednja poduzeća
OECD	<i>Organisation for Economic Cooperation and Development</i> (Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj)
OMA	Odjeljenje za makroekonomsku analizu (pri Upravi za neizravno oporezivanje BiH)
PDV	Porez na dodanu vrijednost
PER	Program ekonomskih reformi
PJI	<i>Public investment programme</i> (Program javnih investicija)
PUFBIH	Porezna uprava Federacije BiH
SIGMA	<i>Support for Improvement in Governance and Management</i> (Potpora za unaprjeđenje upravljanja i menadžmenta)
SRS	Srednjoročna razvojna strategija
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
UJF	Upravljanja javnim financijama
UNO	Uprava za neizravno oporezivanje

1. UVOD

Na temelju Zakona o proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine, Vlada Kantona donosi Smjernice ekonomske i fiskalne politike za trogodišnje razdoblje. Smjernice se temelje na dostupnim informacijama i imaju svrhu definirati smjer i ciljeve ekonomske i fiskalne politike u srednjoročnom razdoblju. Smjernice ekonomske i fiskalne politike predstavljaju fiskalni okvir za provedbu ekonomske politike. Na temelju makroekonomskih pokazatelja i pretpostavki društvenog i gospodarskog razvoja, Smjernice procjenjuju proračunske prihode i postavljaju opći financijski okvir za izradu Dokumenta okvirnog proračuna. Cilj je utvrditi gornje granice rashoda za trogodišnje razdoblje za svakog proračunskog korisnika, uzimajući u obzir strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike.

Upravljanje ekonomijom i fiskalnim politikama postaje sve kompleksnije, posebno u kontekstu regija koje teže europskim integracijama. Kantona Središnja Bosna nije iznimka, te je njegova ekonomska i fiskalna politika usko povezana s europskim putem Bosne i Hercegovine. Dodjela statusa zemlje kandidatkinje 2022. godine te otvaranje pristupnih pregovora 2024. godine označavaju važne korake prema punopravnom članstvu u EU. Kroz koordinaciju s različitim strateškim dokumentima na državnoj i federalnoj razini, Kanton Središnja Bosna oblikuje svoje ciljeve i prioritete kako bi osigurao održiv ekonomski razvoj, poboljšao kvalitetu života građana te očuvao okoliš.

Ključni dokumenti poput Strategije razvoja Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2021.-2027. godine definiraju osnovne smjernice za postizanje strateških ciljeva. Tri glavna cilja - poticanje održivog ekonomskog razvoja, unaprjeđenje kvalitete života i održivog društvenog okruženja te poboljšanje stanja okoliša i javne infrastrukture - postavljaju temelj za konkretne prioritete, koji se, između ostalog, odnose na ruralni razvoj, konkurentnost industrije, unaprjeđenje obrazovanja i zdravstva te zaštitu okoliša.

U fokusu ekonomske i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna je očuvanje fiskalne stabilnosti, poticanje gospodarskog rasta i zapošljavanja te jačanje institucionalnih kapaciteta. Implementacija programskog proračuna, borba protiv korupcije i jačanje transparentnosti u upravljanju javnim financijama ključni su elementi koji pružaju osnovu za održivu fiskalnu politiku.

Ovaj dokument ima za cilj analizirati i detaljno razmotriti strategije, politike i mjere koje Kanton Središnja Bosna provodi kako bi ostvario svoje strateške ciljeve u ekonomiji i fiskalnoj politici. Kroz pregled relevantnih dokumenata i analizu ključnih prioriteta, bit će istaknuta važnost usklađivanja lokalnih politika s globalnim i europskim smjernicama te identificirani izazovi i mogućnosti koje stoje pred Kanton Središnja Bosna u ostvarivanju svojih razvojnih ciljeva.

U srednjoročnom razdoblju ključni će faktor biti institucionalni kapaciteti za provedbu strukturalnih reformi, koji bi trebali ojačati doprinos unutarnjim faktorima rasta. Prema osnovnom scenariju DEP-a, u razdoblju od 2024. do 2027. godine, u Bosni i Hercegovini se može očekivati prosječni godišnji rast BDP-a od otprilike 3 %: 2,2 % u 2024., 2,8 % u 2025., 3,0 % u 2026. i 3,1 % u 2027. godini.

2. STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE

2.1. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna

Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna proizlaze iz Strategije razvoja Kantona Središnja Bosna te se usklađuju s nizom strateških dokumenata na državnoj i federalnoj razini, te s europskim putem Bosne i Hercegovine.

Europski put Bosne i Hercegovine formalno je počeo 2008. godine kada je potpisan Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Bosna i Hercegovina podnijela je zahtjev za članstvo u EU-u u veljači 2016., a status zemlje kandidatkinje dodijeljen joj je u prosincu 2022. godine. Vijeće Europske unije donijelo je odluku o otvaranju pristupnih pregovora s Bosnom i Hercegovinom¹ 1. ožujka 2024. godine.

Strateški okvir institucija Bosne i Hercegovine do 2030. godine² postavlja temelje za transparentan, efikasan i odgovoran javni sektor, održi ekonomski razvoj te društvo jednakih mogućnosti. Ovaj okvir usklađen je s globalnim ciljevima održivog razvoja, posebno s **Agendom 2030³**, koju su prihvatile sve razine vlasti. U njegovom oblikovanju, uzeti su u obzir važeći strateški dokumenti Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, obaveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s Europskom unijom, kao i prioriteti i preporuke Europske komisije za Bosnu i Hercegovinu, te programa ekonomskih reformi i drugih relevantnih međunarodnih organizacija.

Program ekonomskih reformi BiH za razdoblje od 2024. do 2026., usvojen u veljači 2024. godine od strane Vijeća ministara BiH i dostavljen Europskoj komisiji, usredotočen je na ubrzanje usklađivanja BiH s EU standardima i rješavanje preostalih strukturnih izazova. Ključni prioriteti uključuju poboljšanje konkurentnosti kroz digitalnu transformaciju i zelenu tranziciju, reformu tržišta rada te jačanje javnog sektora, posebno fokusirajući se na unapređenje zdravstvenog i socijalnog sustava.

Što se tiče Federacije Bosne i Hercegovine, **Strategija razvoja za razdoblje 2021. - 2027. godine** postavlja četiri strateška cilja i 18 prioriteta, te sadrži 78 mjera za njihovu provedbu. Strateški ciljevi obuhvaćaju: Ubrzan ekonomski razvoj; Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj; Resursno efikasan i održiv razvoj; i Efikasan, transparentan i odgovoran javni sektor.

U skladu s tim, **Strategija reforme upravljanja javnim financijama (UJF) za razdoblje od 2021. do 2025. godine** ima za cilj poboljšanje raspodjele javnih resursa kroz povećanje transparentnosti i učinkovitosti upravljanja javnim financijama. Ova strategija obuhvaća šest ključnih područja: fiskalni okvir, javni prihodi, planiranje i izrada proračuna, izvršenje proračuna, sustav internih financijskih kontrola u javnom sektoru te eksterna revizija.

Nadalje, **Program ekonomskih reformi Federacije Bosne i Hercegovine za razdoblje od 2024. do 2026. godine (ERP FBiH)**, usvojen u ožujku 2024. godine, nadopunjuje program na razini Bosne i Hercegovine i definira specifične reforme za Federaciju Bosne i Hercegovine. Glavni izazov za Federaciju Bosne i Hercegovine je povećanje produktivnosti i ekonomskog rasta te uklanjanje prepreka koje sprječavaju zemlju da iskoristi svoje potencijale. Osim makroekonomskih politika, potrebne su i sektorske mjere i strukturne reforme kako bi se prevladali ovi izazovi.

Prioritet Vlade Federacije BiH u ovom mandatu je osigurati snažnu i pravednu ekonomiju s stabilnim javnim financijama, te posebnu pažnju posvetiti rješavanju problema povezanih s demografskom budućnošću Federacije BiH. Vlada Federacije BiH pristupila je izradi strategija i politika u vezi s ovim područjem kako bi se identificirale i procijenile potencijalne posljedice te pristupilo njihovom otklanjanju ili ublažavanju.

Strukturne reforme navedene u Programu ekonomskih reformi odnose se na konkurentnost, otpornost i održivost, te ljudske resurse i socijalnu politiku. Reforme konkurentnosti obuhvaćaju unapređenje konkurentnosti gospodarstva kroz podršku tehnološkom

¹ <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/enlargement/bosnia-herzegovina/>

² Strateški okvir institucija Bosne i Hercegovine do 2030. godine usvojen je na 57. sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, održanoj 9. studenog 2022. godine.

³ Bosna i Hercegovina se u rujnu 2015. godine, zajedno s 192 države članice Ujedinjenih naroda, obvezala na provedbu Programa održivog razvoja do 2030. godine, poznate kao Agenda 2030. Ova Agenda sastoji se od 17 ciljeva održivog razvoja i 169 podciljeva. Sve razine vlasti u Bosni i Hercegovini će odrediti svoje prioritete, mjere i aktivnosti u skladu s ustavnim nadležnostima kako bi doprinijele Agendi 2030.

razvoju i poslovnim uvjetima, kao i reformu poslovanja javnih poduzeća. Reforme otpornosti i održivosti uključuju zelenu tranziciju kroz mjere energetske tranzicije i digitalizaciju. Reforme ljudskih resursa i socijalne politike fokusiraju se na povećanje zaposlenosti, poboljšanje obrazovanja i efikasnost institucija socijalne zaštite i zdravstvenih usluga.

Vlada Federacije BiH je u rujnu 2023. godine prihvatila Strategiju zapošljavanja u Federaciji Bosne i Hercegovine za razdoblje od 2023. do 2030. godine kao temeljni dokument na kojem će se zasnivati programi i politike zapošljavanja u Federaciji tijekom sljedećih sedam godina.

Vlada Kantona Središnja Bosna, na 39. sjednici održanoj 29. ožujka 2024. godine, donijela je odluku o prihvaćanju Strategije za razvoj ljudskih resursa u strukturama državne službe Federacije Bosne i Hercegovine za razdoblje od 2022. do 2027. godine, kao i Akcijskog plana za razdoblje od 2023. do 2025. godine za primjenu ove strategije u razvoju ljudskih resursa unutar struktura državne službe Federacije BiH. Ovaj strateški dokument temelji se na Strategiji za reformu javne uprave u BiH i Akcijskom planu 2018-2022, preporukama SIGMA-e, kao i preporukama Posebne grupe za reformu javne uprave između Delegacije Bosne i Hercegovine i Delegacije Europske unije.

Strategije razvoja Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2021. - 2027. godine⁴ kao najvažniji strateški dokument u Kantonu, pruža okvir za postavljanje strateških ciljeva ekonomske i fiskalne politike Kantona. Strategija služi kao temelj za izradu programa rada Vlade⁵, programa javnih investicija, planova rada ministarstava i institucija, dokumenta okvirnog proračuna i godišnjeg proračuna. Strategija također služi kao osnova za usklađivanje i izradu sektorskih i razvojnih strategija Kantona i lokalnih jedinica samouprave.

Definirana su tri strateška cilja:

- 1) Poticati održiv ekonomski razvoj.
- 2) Unaprijediti kvalitetu življenja i održivog društvenog okruženja za sve građane.
- 3) Poboljšati stanje okoliša i javnu infrastrukturu.

S ciljem realizacije zacrtanih strateških ciljeva, za svaki cilj definiran je set prioriteta.

Prioriteti u poticanju održivog ekonomskog razvoja, su:

- Poticati ruralni razvoj uz jačanje poljoprivrede, šumarstva i prehrambene industrije
- Povećati konkurentnost industrije kroz tehnološke inovacije i digitalizaciju
- Poboljšati turističku ponudu, infrastrukturu i poduzetništvo za razvoj održivog turizma
- Kreirati povoljnije poslovno okruženje za održiv rast i zapošljavanje

Prioriteti u unaprjeđenju kvalitete življenja, su:

- Unaprjeđenje kvalitete obrazovnog sustava
- Unaprjeđenje športa i kulture
- Poboljšanje postojećih i uvođenje novih usluga u sektoru zdravstva i socijalnoj skrbi
- Povećanje stupnja sigurnosti građana
- Transparentan i djelotvoran javni sektor u službi građana

Prioriteti u poboljšanju stanja okoliša i javne infrastrukture, su:

- Uspostava funkcionalnog sustava za integrirano upravljanje okolišem
- Poboljšanje kvalitete komunalnih usluga uz značajno unaprjeđenje komunalne infrastrukture
- Osigurana zaštita prirodnih resursa kroz održivo i energetski učinkovito upravljanje i korištenje resursa

Pored ove Strategije, Vlada Kantona Središnja Bosna usredotočena je na različite **sektorske strategije i druge strateške dokumente**. Neki od tih dokumenata su: Strategija razvoja obrazovanja, Strategija razvoja turizma, Strategija gospodarskog razvoja, Strategija komunikacija, Strategija upravljanja ljudskim resursima, Strategije za sprječavanje korupcije, Strategije za unaprjeđenje prava i položaja osoba s invaliditetom, Strategija razvoja prometa,

⁴ Sabor Kantona Središnja Bosna je na XXI. sjednici održanoj 15. rujna 2021. godine donio odluku o prihvaćanju Strategije razvoja Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2021. - 2027. godina.

⁵ Vlada Kantona je na 31. sjednici, održanoj 1. 2. 2024. godine usvojila Program rada za 2024. godinu. Sabor KSB je donio Zaključak o prihvaćanju Programa rada Vlade KSB za 2024. na X. sjednici održanoj 20. 2. 2024. godine. Program rada sadrži pregled najznačajnijih aktivnosti koje Vlada Kantona planira ostvariti kroz programsku godinu, nositelje pripreme i izrade materijala, kao i rokove u kojima će se pojedina pitanja razmatrati.

Strategija sigurnosti prometa, Strategija transporta, Strategija suprotstavljanja trgovini ljudima, Strategije razvoja poljoprivrede, Strategija gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, Strategija razvoja i održavanja regionalnih cestovnih pravaca na području Kantona, Strategija zapošljavanja na području KSB, Strategija razvoja zdravstva KSB, Strategija suradnje Vlade KSB s nevladinim (neprofitnim) sektorom, Strategija razvoja sporta, Strategija razvoja kulture, Strategija za mlade, Strategija razvoja malog gospodarstva, Strategije za smanjenje rizika od katastrofa, Strategija socijalno-neprofitnog stanovanja. Osim tih dokumenata, Vlada je također usredotočena i na druge strateške dokumente poput: Akcijskog plana za ravnopravnost spolova (Gender) KSB-a, Programa razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Kantonalnog plana zaštite okoliša i Plana upravljanja otpadom.

Smjernice za trogodišnje planiranje rada za razdoblje od 2025. do 2027. godine⁶ predstavljaju temelj za planiranje aktivnosti kantonalnih tijela uprave, s ciljem uključivanja razvojnih prioriteta definiranih strateškim dokumentima u plan. Cilj smjernica je istaknuti ključne aktivnosti koje se moraju poduzeti tijekom planiranog ciklusa na način koji omogućuje sinergiju u više područja društveno-ekonomskog života Kantona. Smjernicama se formalno započinje proces trogodišnjeg i godišnjeg planiranja, pri čemu se uvažava trenutačni razvojni kontekst te se donose političke odluke o osnovnim smjernicama razvoja za sljedeće trogodišnje razdoblje.

Ove smjernice temelje se na razvojnoj strategiji KSB-a koja je definirala ukupno 194 strateška projekta, organizirana u 39 mjera i 12 prioriteta. Te smjernice su integrirane u Akcijski plan za razdoblje planiranja 2025. - 2027. Svrha Akcijskog plana je pružiti informacije svim upravnim tijelima u KSB-u o ključnim projektima i aktivnostima u narednom trogodišnjem razdoblju kako bi ih mogli uključiti u svoje trogodišnje i godišnje planove rada, uz redovite aktivnosti.

Za postizanje navedenih ciljeva ključno je osigurati izvore financiranja za njihovu provedbu. U tu svrhu, naglašena je veza između strateških ciljeva i proračunskih programa. Strateškim planom definiraju se smjernice djelovanja ministarstava i kantonalnih uprava, dok se proračunom utvrđuju programi, aktivnosti i projekti te osiguravaju sredstva potrebna za provedbu. Stoga, Strategija služi kao polazna osnova za izradu Smjernica ekonomske i fiskalne politike.

Uzimajući u obzir sve navedeno, ekonomska i fiskalna politika Vlade Kantona Središnja Bosna u ovom srednjoročnom razdoblju usmjerena je na postizanje sljedećih strateških ciljeva:

1. Očuvanje fiskalne stabilnosti Kantona:

- Implementacija programskog proračuna s fokusom na postizanje krajnjih ishoda.
- Uspostava učinkovitog sustava praćenja i evaluacije s jasno definiranim indikatorima i mjerilima uspjeha za svaki strateški cilj.
- Održavanje uravnoteženog proračuna putem fiskalne discipline i očuvanja strukturne fiskalne ravnoteže.
- Održavanje održive razine javnog duga uz strategiju dugoročnog zaduživanja.
- Uspostava transparentnog i odgovornog fiskalnog upravljanja kroz jačanje institucija, poboljšanje javnog nadzora i borbu protiv korupcije.

2. Poticanje gospodarskog rasta i zapošljavanja:

- Stvaranje konkurentnog i atraktivnog poslovnog okruženja putem smanjenja administrativnih barijera, pojednostavljenja procedura i uspostavljanja pravne sigurnosti.
- Razvoj strateških sektora gospodarstva s naglaskom na visoku dodanu vrijednost, inovacije i izvoznu orijentaciju.
- Povećanje ulaganja u infrastrukturu, posebno u transportnu, energetska i digitalnu infrastrukturu.
- Investiranje u ljudski kapital putem obrazovanja, osposobljavanja i poticanja istraživačkog rada.
- Poticanje inovacija i korištenje novih tehnologija radi povećanja konkurentnosti i učinkovitosti.
- Podrška digitalizaciji gospodarstva i društva putem implementacije e-rješenja i promocije korištenja digitalnih alata.
- Postizanje ravnotežnog regionalnog razvoja putem usmjeravanja investicija u sve regije Kantona i poticanja lokalnog poduzetništva.
- Revitalizacija poljoprivrede i ruralnog razvoja kroz modernizaciju proizvodnje, poticanje prerade i poboljšanje pristupa tržištu.

⁶ Vlada Kantona Središnja Bosna je 39. sjednici, održanoj 28. ožujka 2024. godine, usvojila Smjernice za trogodišnje planiranje rada za razdoblje od 2025. do 2027. godine.

- Sprječavanje depopulacije i starenja stanovništva putem obiteljskih politika, poticanja zapošljavanja mladih i unapređenja životnog standarda.
- 3. Jačanje institucionalnih kapaciteta:**
- Reforma javne uprave kroz implementaciju načela efikasnosti, transparentnosti i odgovornosti.
 - Nepopustljiva borba protiv korupcije i organiziranog kriminala putem jačanja vladavine prava, neovisnosti sudstva i djelotvornog djelovanja institucija.
 - Usmjeravanje prema europskim standardima u svim područjima, s naglaskom na jačanje vladavine prava i zaštitu vlasničkih prava.
 - Pобољшanje statističkog sustava i dostupnosti pouzdanih podataka za potrebe donošenja odluka utemeljenih na dokazima.
 - Prioritetna ulaganja u obrazovanje i zdravstvo radi unapređenja kvalitete usluga i dostupnosti za sve građane.
 - Jačanje neovisnosti i transparentnosti institucija putem strukturnih reformi i reformi javne uprave.
 - Povećanje efikasnosti javne uprave putem digitalizacije.
- 4. Proaktivna uloga u integracijskim procesima:**
- Aktivno sudjelovanje u procesima europskih integracija putem lobiranja i promocije interesa Kantona na federalnoj, državnoj i europskoj razini.
 - Razvoj strategije za privlačenje stranih investicija usklađenih sa strateškim ciljevima Kantona, s fokusom na sektore poput zelene energije, inovacija i istraživanja i razvoja.
 - Promocija izvoza i poboljšanje vanjske trgovine putem poticanja internacionalizacije lokalnih poduzetnika, uspostavljanja poslovnih mreža i sudjelovanja na međunarodnim sajmovima.
- 5. Održiva gospodarska politika:**
- Proaktivna zaštita okoliša i prirodnih resursa putem implementacije zakona, poboljšanja recikliranja i zaštite biološke raznolikosti.
 - Razvoj zelene ekonomije i korištenje obnovljivih izvora energije putem finansijskih poticaja, smanjenja energetske ovisnosti i borbe protiv klimatskih promjena.
 - Razvoj turizma s fokusom na održive turističke destinacije, valorizaciju prirodnih i kulturnih bogatstava te poticanje seoskog turizma.
 - Poticanje energetske učinkovitosti i ublažavanje klimatskih promjena putem programa energetske obnove zgrada, promocije energetske svijesti i investicija u obnovljive izvore energije.
 - Promocija socijalne pravednosti i inkluzivnog rasta kroz mjere smanjenja socijalnih razlika, poticanje zapošljavanja osjetljivih skupina te poboljšanje pristupa javnim uslugama.

Kanton Središnja Bosna ima cilj osigurati stabilne javne financije i održivu fiskalnu politiku putem racionalnog upravljanja javnim financijama, kontrole javne potrošnje te efikasnog korištenja javnih resursa. Kontrola raspodjele i trošenja javnih sredstava bit će pojačana implementacijom programskog proračuna. Ključni elementi održivosti fiskalne politike obuhvaćaju kontrolu fiskalne bilance i javnog duga te poboljšanje transparentnosti i odgovornosti u upravljanju javnim financijama.

U skladu s tim, poticajne mjere i politike podržavaju rast privatnog sektora, potiču investicije i stvaraju nova radna mjesta. Olakšavanje poslovnog okruženja, podrška razvoju malih i srednjih poduzeća te promicanje strateških sektora za gospodarski razvoj ključni su elementi. Investicije u infrastrukturne projekte poboljšavaju prometne veze, energetska učinkovitost i digitalnu povezanost, što doprinosi poticanju gospodarske aktivnosti, privlačenju investicija i poboljšanju životnih uvjeta stanovništva.

Povećanje konkurentnosti gospodarstva postiže se podrškom inovacijama, poduzetništvu i razvoju ljudskih resursa te stvaranjem poticajnog okruženja za poslovanje. Diversifikacija gospodarstva, promocija sektora poput turizma, poljoprivrede, energetike i informacijsko-komunikacijske tehnologije također su važni za smanjenje ovisnosti o pojedinim sektorima i osiguranje stabilnosti ekonomije.

Osiguravanje kvalitetnog obrazovanja i stručnog osposobljavanja, usklađivanje s potrebama tržišta rada te podrška istraživanju i razvoju ključni su za stvaranje konkurentne radne snage i odgovaranje na potrebe suvremenog tržišta. Unapređenje transparentnosti, javnog

nadzora i odgovornosti u upravljanju javnim financijama osigurava pravednu raspodjelu javnih resursa, smanjuje korupciju i poboljšava povjerenje građana u institucije.

Regionalna suradnja i integracija također su važni za ekonomski razvoj Kantona Središnja Bosna, potičući jačanje trgovinskih veza, privlačenje investicija i razmjenu znanja i iskustava s drugim regijama unutar Bosne i Hercegovine te susjednim zemljama.

Promicanje održivog ekonomskog razvoja, uključujući zaštitu okoliša, energetske učinkovitost i razvoj turizma, ključni su ciljevi. Socijalna pravednost i inkluzivni rast ostvaruju se kroz pravednu raspodjelu javnih resursa, borbu protiv siromaštva i osiguravanje pristupa javnim uslugama za sve građane. Fiskalna politika treba biti usmjerena na poboljšanje kvalitete života svih stanovnika, posebno najugroženijih skupina društva.

3. MAKROEKONOMSKA KRETANJA U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

3.1. Osnovni makroekonomski pokazatelji Kantona Središnja Bosna

Područje Kantona Središnja Bosna se prostire na ukupno 3.189,0 km², čine ga dvanaest općina: Bugojno, Busovača, Dobretići, Donji Vakuf, Fojnica, Gornji Vakuf-Uskoplje, Jajce, Kiseljak, Kreševo, Novi Travnik, Travnik i Vitez, što čini 12,21 % ukupne teritorije Federacije BiH, odnosno 6,23 % ukupne teritorije Bosne i Hercegovine.

Prema podacima Federalnog Zavoda za statistiku za Kanton Središnja Bosna, ostvarene investicije u nova stalna sredstva u 2022. godini iznosile su 246 milijuna KM, što je za 1,0 % manje u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 1: Osnovni indikatori razvoja Federacije BiH i Kantona Središnja Bosna

Indikatori	Federacija BiH		Kanton Središnja Bosna		Sudjelovanje kantona u FBiH	
	2021.	2022.	2021.	2022.	2021.	2022.
Stanovništvo (proc. sred. god.)	2.168.602	2.156.846	247.100	245.633	0,1	0,1
Indeks starenja stanovništva	122	127	113	120	-	-
Stopa prirodnog priraštaja u %	-5,6	-3,1	-4,9	-3,7	-	-
Stopa ukupnog fertiliteta u %	32,3	33,0	30,7	29,6	-	-
Stopa registrirane zaposlenosti u %	35,0	36,0	28,3	28,5	-	-
Stopa registrirane aktivnosti u %	55,8	55,5	47,8	47,9	-	-
Radno sposobno stanovništvo (15-64)	1.499.495	1.486.833	175.183	173.615	0,1	0,1
Prosječan broj zaposlenih osoba	525.397	535.665	49.930	50.474	0,1	0,1
Prosječan broj nezaposlenih osoba	311.679	289.912	33.961	31.236	0,1	0,1
Prosječan broj nezaposlenih mladih	41.055	33.736	5.305	4.323	0,1	0,1
Stopa registrirane nezaposlenosti u %	37,2	35,1	40,5	38,2	-	-
Prosječna neto plaća u KM	996	1.114	799	893	0,8	0,8
Indeks industrijske proizvodnje	109,8	101,2	118,0	104,3	-	-
Broj umirovljenika	429.545	434.167	39.316	39.673	0,1	0,1
Prosječna mirovina u KM	428	483	429	489	1	1
Broj poslovnih subjekata	117.160	120.307	11.003	11.235	0,1	0,1
Izvoz robe - u 000 KM	9.571.099	12.106.706	819.890	938.213	0,1	0,1
Uvoz robe - u 000 KM	15.131.784	20.395.216	1.116.647	1.308.944	0,1	0,1
Trgovinska bilanca u 000 KM (deficit)	-5.560.685	-8.288.510	-296.757	-370.731	0,1	0,0
Pokrivenosti uvoza izvozom u %	63,3	59,4	73,4	71,7	-	-
Porezi na dohotke fizičkih osoba u mil. KM	530	637	35	44	0,1	0,1
Porezi na dohotke P/C	245	296	141	177	0,6	0,6

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja, lipanj 2023. godine

Razina razvijenosti

U sljedećoj tablici dani su pokazatelji razvijenosti županija i Federacije BiH, na osnovu kojih su županije rangirane (razina razvijenosti) u odnosu na indeks razvijenosti. Za izradu indeksa razvijenosti županija i jedinica lokalne samouprave u Federaciji koriste se sljedeći indikatori: prihodi od poreza na dohodak po stanovniku (X1); stopa zaposlenosti (X2); kretanje stanovništva (X3); udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu (X4); i stopa obrazovanja radne snage (X5). Kanton Središnja Bosna rangiran je na 7. mjesto, od ukupno 10 županija u Federaciji BiH.

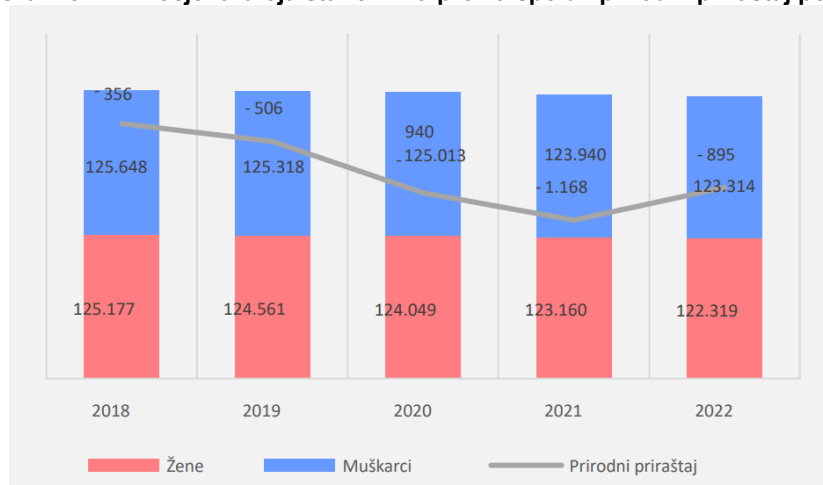
Tablica 2: Razina razvijenosti Federacije BiH po kantonima za 2021. godinu

Kantoni	Ran g	Ras t / pad *	Indek s 2022	Prihod od poreza na dohoda k pc 2022	Stupanj zaposlenost i 2022	Kretanje stanovništva 2013-2022	Sudjelovan je starog stanovništva 2022	Stupanj obrazovan ja radne snage 2022
Kanton Sarajevo	1	0	2,02	2,95	2,33	1,83	0,87	1,61
Zapadnohercegovački	2	0	1,09	0,76	0,83	1,03	0,89	1,94
Bosansko-podrinjski	3	0	1,05	1,53	1,87	0,13	0,28	1,10
Hercegovačko-neretvanski	4	0	1,02	1,16	1,16	0,77	0,57	1,29
Zeničko-dobojski	5	0	0,84	0,59	0,90	0,89	1,25	0,72
Tuzlanski	6	0	0,83	0,67	0,89	0,97	1,00	0,72
Kanton Središnja Bosna	7	0	0,64	0,21	0,57	0,85	1,24	0,59
Unsko-sanski	8	0	0,38	0,06	0,00	0,76	1,43	0,00
Kanton 10	9	1	0,27	0,00	0,06	0,07	0,00	1,24
Posavski	10	-1	0,25	0,01	0,13	0,00	0,70	0,59

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoj

Stanovništvo

Prema rezultatima popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u Bosni i Hercegovini iz 2013. godine, koje je provela Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo, lipanj 2016., Kanton Središnja Bosna ima 254.686 stanovnika, što čini 11,4 % ukupnog broja stanovnika Federacije Bosne i Hercegovine. Gustoća naseljenosti malo ispod prosjeka Federacije BiH, s 79,0 stanovnika po km² u Kantonu naspram 84,5 stanovnika po km² u Federaciji BiH.

Grafikon 1: Procjena broja stanovnika prema spolu i prirodni priraštaj po godinama KSB

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2022; Obrada podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja

Sredinom 2022. godine, broj stanovnika⁷ u KSB bio je 245.633, što čini 11,4 % ukupnog broja stanovnika u Federaciji BiH. Od tog broja, 122.319 ili 49,8 % su žene. Ukupan broj stanovnika u KSB je manji za 1.467 ili 0,6 % u odnosu na 2021. godinu. U razdoblju od 2018. do 2022. godine, broj stanovnika je prosječno godišnje opadao za 0,5 %.

U 2022. godini, populacija djece od 0 do 14 godina čini 13,4 %, radno sposobna populacija od 15 do 64 godine čini 70,7 %, dok populacija starija od 65 godina čini 15,9 % ukupnog broja stanovnika Kantona. U istom razdoblju, populacija djece se prosječno godišnje smanjivala za 3,0 %.

⁷ Procjene broja stanovnika za Federaciju BiH sa stanjem sredinom godine zasnivaju se na konačnim rezultatima Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u Bosni i Hercegovini 2013. godine

Indeks starenja stanovništva⁸ u KSB je 120 u 2022. godini, što ukazuje na intenzivno starenje populacije. Stopa nataliteta je 6,9 ‰, a stopa općeg mortaliteta je 10,6 ‰. Broj živorođenih je manji od broja umrlih.

Prirodni priraštaj⁹ u KSB je i dalje negativan, s -895 u 2022. godini. Stopa prirodnog priraštaja je -3,7 ‰, nešto viša u odnosu na prethodnu godinu. Vitalni indeks iznosi 65,3 %.

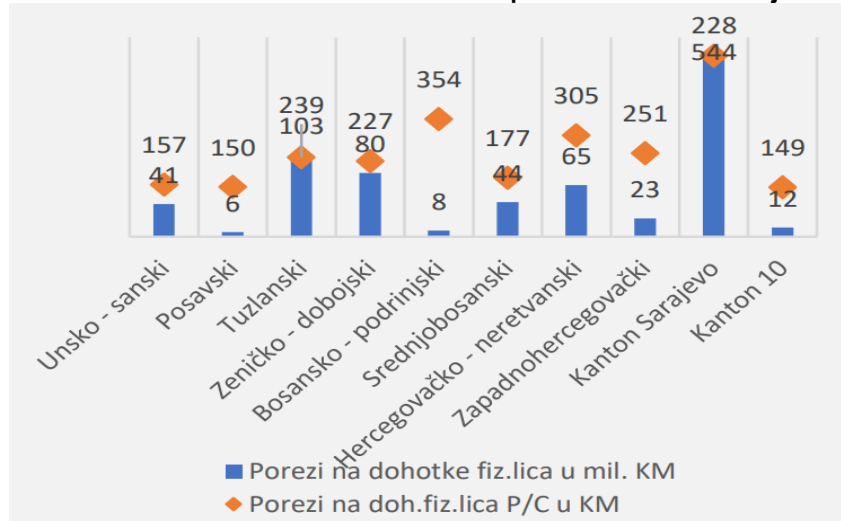
Porezi na dohodak fizičkih osoba

Prema podacima Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine, u 2022. godini ukupni porezi na dohodak fizičkih osoba iznosili su 637.387.444 KM, što predstavlja povećanje od 20,2 % u odnosu na prethodnu godinu.

Najviši porezi na dohodak fizičkih osoba ostvareni su u Sarajevskoj županiji u iznosu od 228,3 mil. KM, Tuzlanskoj županiji u iznosu od 103,2 mil. KM i Zeničko-dobojskoj u iznosu od 80,0 mil. KM, dok su najniži porezi na dohodak fizičkih osoba ostvareni u Posavskoj županiji u iznosu od 5,9 mil. KM.

Porezi na dohodak fizičkih osoba po glavi stanovnika u Federaciji BiH iznose 296 KM i veći su za 20,6 % u odnosu na prethodnu godinu. Najviši porezi na dohodak fizičkih osoba po glavi stanovnika u 2022. godini ostvareni su u Sarajevskoj županiji u iznosu od 544 KM, Bosansko-podrinjskoj županiji u iznosu od 354 KM i Hercegovačko-neretvanskoj u iznosu od 305 KM, a najniži u Hercegbosanskoj županiji u iznosu od 157 KM.

Grafikon 2: Porezi na dohotke fizičkih osoba po kantonima Federacije BiH za 2022. god.

Izvor: (Porezna uprava Federacije BiH, 2022); Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

U Kantonu Središnja Bosna u 2022. godini prikupljeni su porezi na dohodak fizičkih osoba u iznosu od 44 milijuna KM, što je 25,7 % više nego prošle godine.

Porezi na dohodak fizičkih osoba po glavi stanovnika (sadašnji broj stanovnika) u Kantonu Središnje Bosne iznose 177 KM, što je 25,5 % više nego prošle godine.

Registar poslovnih subjekata

Na kraju 2022. godine, u Kantonu Središnja Bosna (KSB) registrirano je 11.235 poslovnih subjekata, što čini 9,3 % ukupnog broja poslovnih subjekata u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH). To je porast od 232 subjekta ili 2,1 % u usporedbi s 2021. godinom. Omjer poslovnih subjekata na 1000 stanovnika bio je 45,7.

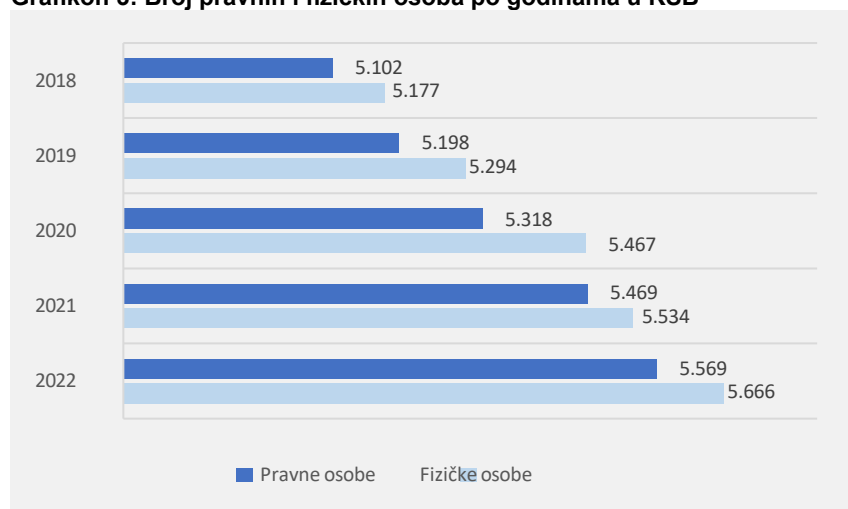
⁸ Indeks starenja predstavlja osnovni demografski pokazatelj odnosa broja osoba starijih od 60 godina i broja osoba mlađih od 20 godina. Indeks veći od 40 kazuje da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja.

⁹ Prirodni priraštaj je razlika između broja živorođene djece i broja umrlih osoba. Konačne godišnje podatke za prirodni priraštaj izračunao Federalni zavod za programiranje razvoja na osnovu podataka iz mjesečnih saopštenja o prirodnom kretanju stanovništva Federalnog zavoda za statistiku.

Broj pravnih osoba u KSB iznosio je 5.569, što predstavlja povećanje od 100 ili 1,8 % u odnosu na prethodnu godinu. Ti subjekti čine 8,5 % ukupnog broja registriranih pravnih osoba u FBiH. Najviše pravnih osoba registrirano je u trgovini na veliko i malo (19,2 %), ostalim uslužnim djelatnostima (23,7 %) i prerađivačkoj industriji (15,3 %), dok je najmanje u financijskim djelatnostima (0,1 %).

Broj fizičkih osoba - obrtnika u KSB bio je 5.666, što je porast od 132 ili 2,4 % u odnosu na prethodnu godinu. Ti obrtnici čine 10,4 % ukupnog broja registriranih fizičkih osoba - obrtnika u FBiH. Najviše fizičkih osoba registrirano je u djelatnostima pružanja smještaja (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) (22,1 %), trgovini na veliko i malo (21,2 %) te prerađivačkoj industriji (13,6 %).

Grafikon 3: Broj pravnih i fizičkih osoba po godinama u KSB

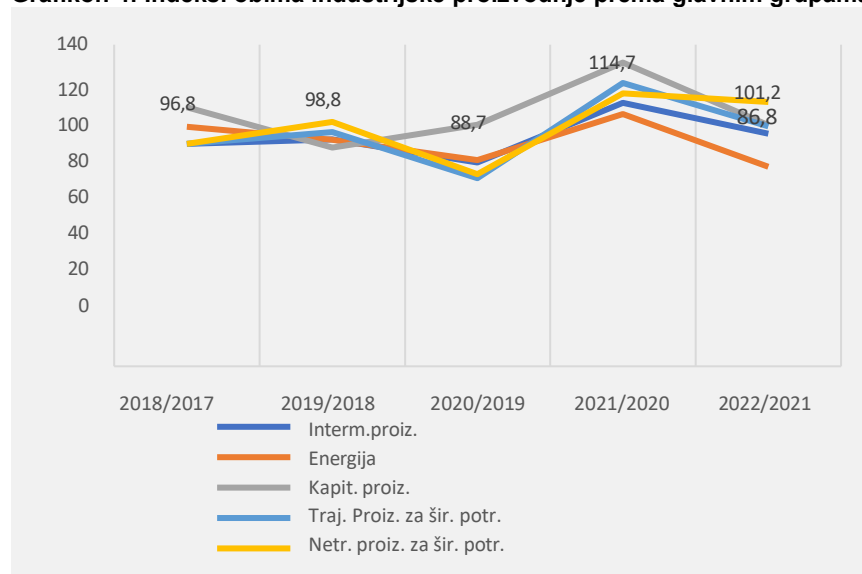

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2022; Obrada podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja

Industrijska proizvodnja

Federacija BiH je u 2022. godini ostvarila blagi rast fizičkog obujma industrijske proizvodnje po stopi od 1,2 %. U Kantonu Središnja Bosna u 2022. godini zabilježen je rast fizičkog obujma industrijske proizvodnje od 4,3 %. Najveći rast ostvaren je u proizvodnji netrajnih dobara za široku potrošnju prema glavnim industrijskim grupacijama, područjima i oblastima. Kada se promatraju područja i oblasti prema Klasifikaciji djelatnosti (KD), najveći doprinos rastu fizičkog obujma industrijske proizvodnje dao je sektor prerađivačke industrije.

Grafikon 4: Indeksi obima industrijske proizvodnje prema glavnim grupama po godinama u KSB

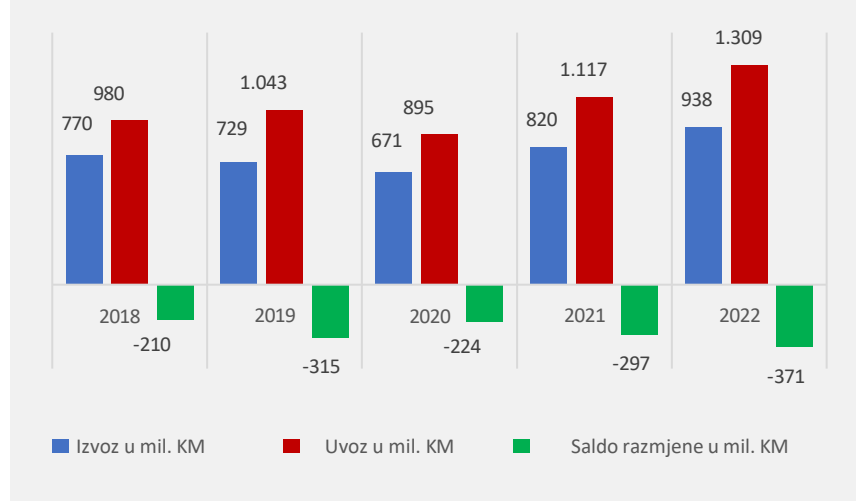
Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2022.; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Izvoz, uvoz i trgovinska bilanca

Izvoz iz Kantona Središnja Bosna (KSB) u 2022. godini iznosio je 938 milijuna KM ili 7,8 % ukupnog izvoza Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH). Izvoz u izvještajnoj godini veći je za 14,4 % u odnosu na 2021. godinu.

Uvoz u KSB-u u 2022. godini iznosio je 1.308 milijuna KM ili 6,4 % ukupnog uvoza FBiH. Uvoz u izvještajnoj godini veći je za 17,2 % u odnosu na 2021. godinu.

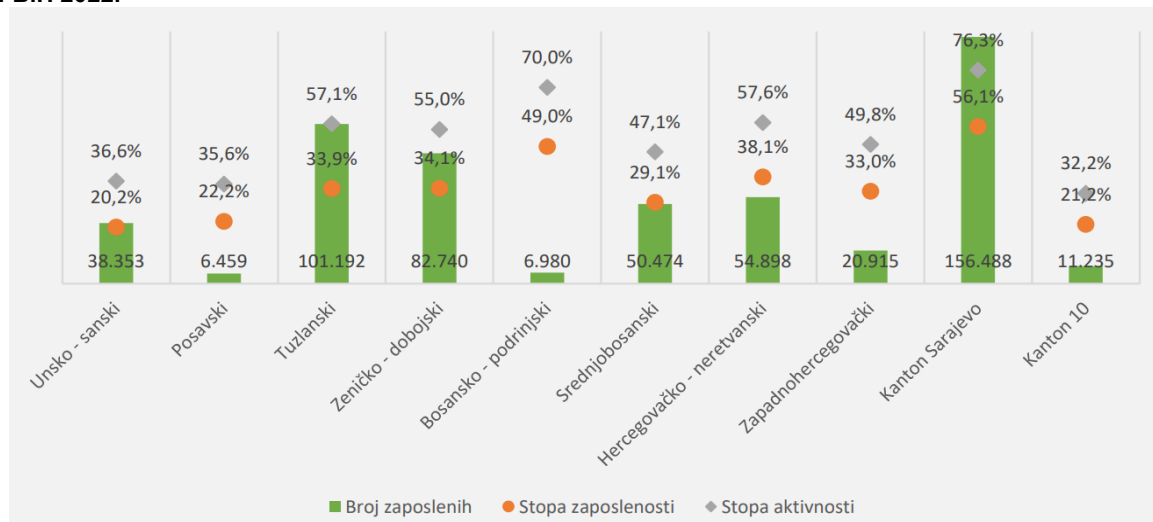
Trgovinska bilanca KSB u 2022. godini bilježi deficit od 370 milijuna KM, što je smanjenje od 73 milijuna u odnosu na prethodnu godinu. Pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 71,7 %, što je povećanje za 2,2 postotna poena.

Grafikon 5: Izvoz, uvoz i trgovinska bilanca roba u mil. KM po godinama KSB

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje, 2022; Obrada podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja

Zaposlenost

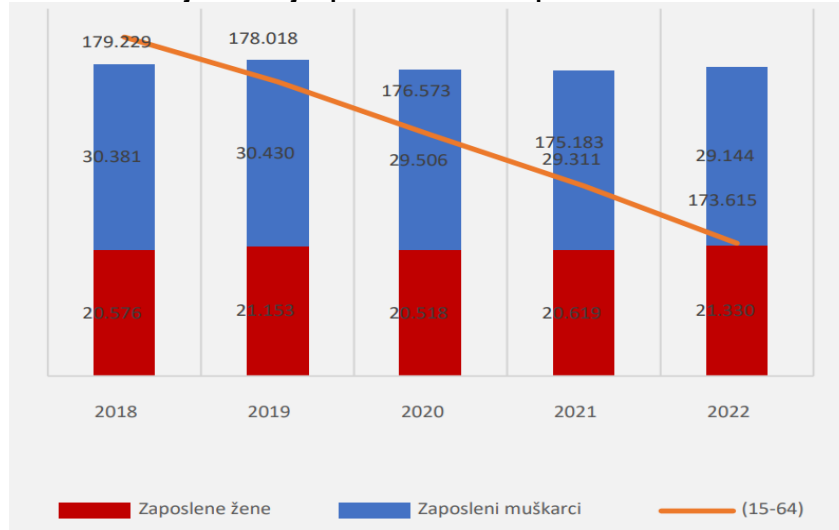
Prema podacima, najveći broj zaposlenih evidentiran je u Sarajevskoj županiji sa 156.488 osoba, što predstavlja 29,2 % ukupnog broja zaposlenih u Federaciji BiH. Slijedi Tuzlanska županija sa 101.192 zaposlena ili 18,9 % te Zeničko-dobojska županija s 82.740 zaposlenih osoba (15,4 %). Najmanji broj zaposlenih registriran je u Posavskoj županiji gdje je zabilježeno 6.459 zaposlenih, što čini 1,2 % ukupne evidencije zaposlenih u Federaciji BiH. Grafikon 6 prikazuje pregled zaposlenosti po županijama Federacije BiH (FBiH) za 2022. godinu.

Grafikon 6: Broj zaposlenih, stope registrirane zaposlenosti i aktivnosti stanovništva po županijama FBiH 2022.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2022; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Stopa zaposlenosti u KSB u 2022. godini je bila 29,1 %, što je povećanje od 0,6 postotnih poena u odnosu na prethodnu godinu, ali niža od stope u Federaciji BiH (36,0 %). Stopa aktivnosti je iznosila 47,1 %, smanjenje od 0,8 postotnih poena u odnosu na prethodnu godinu, također manja od Federacije BiH. Broj radno sposobnog stanovništva je bio 173.615, smanjenje od 0,9 % u odnosu na prethodnu godinu, s prosječnim godišnjim smanjenjem od 0,8 % u razdoblju 2018. - 2022. Prosječan broj zaposlenih u KSB je 50.474, od čega je 42,3 % žena. Najveći udio zaposlenih je u prerađivačkoj industriji (31,0 %), trgovini na veliko i malo (18,6 %), i obrazovanju (8,7 %). Najveći porast zaposlenih bio je u djelatnostima informacija i komunikacija (8,7 %) i poslovanja nekretninama (8,3 %), dok je najveći pad bio u vađenju ruda i kamena (5,6 %).

Grafikon 7: Prosječan broj zaposlenih i radno sposobno stanovništvo u KSB

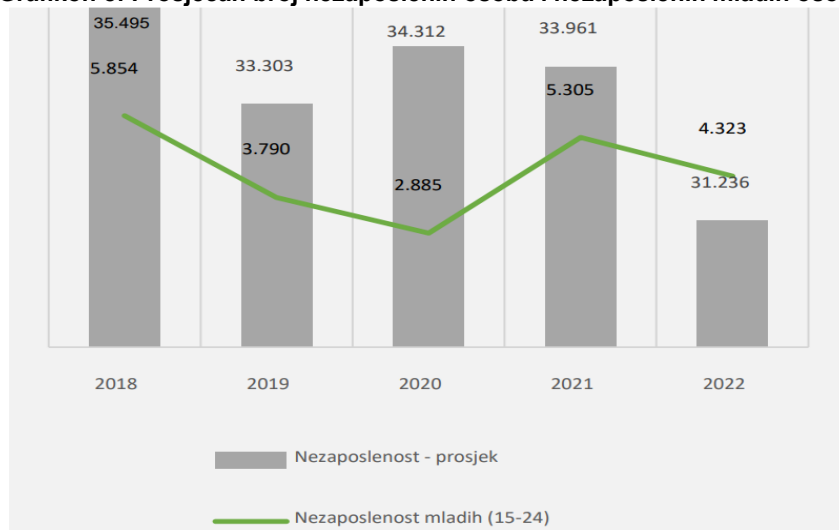

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2022; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Nezaposlenost

U 2022. godini, u Kantonu Središnja Bosna, prosječan broj nezaposlenih iznosio je 31.236, što je 10,8 % ukupnog broja nezaposlenih u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH). Od tog broja, 16.908 ili 54,1 % bili su žene. Usporedbe radi, to je smanjenje od 2.725 osoba ili 8,0 % u odnosu na 2021. godinu. Tijekom razdoblja od 2018. do 2022. godine, prosječni godišnji pad broja nezaposlenih bio je 3,1 %. Broj nezaposlenih žena u 2022. godini manji je za 1.128 osoba ili 6,3 % u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 8: Prosječan broj nezaposlenih osoba i nezaposlenih mladih osoba po godinama KSB

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2022.; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

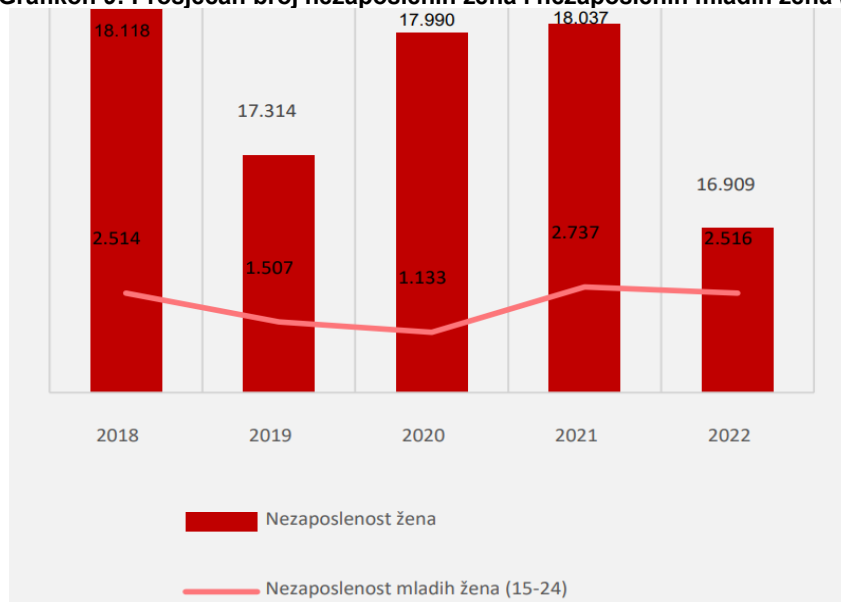
Prosječan broj nezaposlenih mladih (između 15. i 24. godine) u KSB-u u 2022. godini bio je 4.323, što je pad od 982 osobe ili 18,5 % u odnosu na prethodnu godinu. Udio nezaposlenih mladih u ukupnoj nezaposlenosti Kantona iznosio je 13,8 %. Tijekom promatranog razdoblja od 2018. do 2022. godine, prosječni godišnji pad broja nezaposlenih mladih bio je 7,3 %. Broj nezaposlenih mladih žena u istom razdoblju iznosio je 2.516, što je smanjenje od 221 ili 8,1 % u odnosu na prethodnu godinu.

Stopa nezaposlenosti u KSB-u u 2022. godini, prema službenim registriranim podacima, iznosila je 38,2 %, što je smanjenje od 2,3 postotna poena u odnosu na prethodnu godinu, ali je i dalje iznad stope nezaposlenosti u Federaciji BiH koja je bila 35,1 %.

Gledajući prema kvalifikacijama, od prosječnog broja registriranih nezaposlenih osoba u KSB-u u 2022. godini, 21.068 ili 66,8 % imaju neku razinu stručne spreme, dok 10.168 osoba ili 32,6 % nemaju stručnu spremu. Najveći broj nezaposlenih ima srednje stručno obrazovanje (10.843 ili 34,7 %), dok je najmanji broj nezaposlenih s visokim stručnim obrazovanjem (69 ili 0,2 %). Među nezaposlenim ženama u KSB-u, najviše ih je s nižim srednjim stručnim obrazovanjem (32,8 %), dok je najmanji broj žena nezaposlen s visokim stručnim obrazovanjem.

Najveće smanjenje nezaposlenosti prema stupnju obrazovanja u KSB-u u 2022. godini zabilježeno je kod osoba s nižim srednjim stručnim obrazovanjem (25,9 %), dok je najmanje smanjenje bilo kod osoba s osnovnim srednjim obrazovanjem (4,9 %) u odnosu na prethodnu godinu.

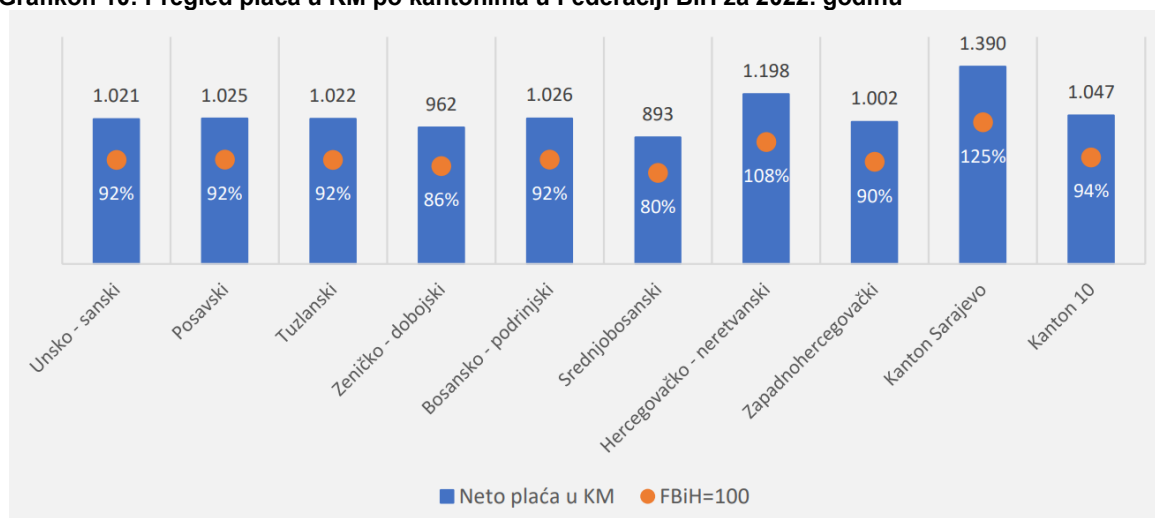
Grafikon 9: Prosječan broj nezaposlenih žena i nezaposlenih mladih žena (15-24) po godinama KSB

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2022.; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Plaće

U 2022. godini u Federaciji BiH prosječna mjesečna isplaćena neto plaća iznosi 1.114 KM i veća je za 11,8 % u odnosu na prethodnu godinu. Kada je riječ o županijama, najviša prosječna neto plaća isplaćena je u Sarajevskoj županiji (1.390 KM), Hercegovačko-neretvanskoj županiji (1.198 KM) i Hercegbosanskoj županiji (1.047 KM), dok je najniža prosječna plaća isplaćena u Kantonu Središnja Bosne (893 KM).

Grafikon 10: Pregled plaća u KM po kantonima u Federaciji BiH za 2022. godinu

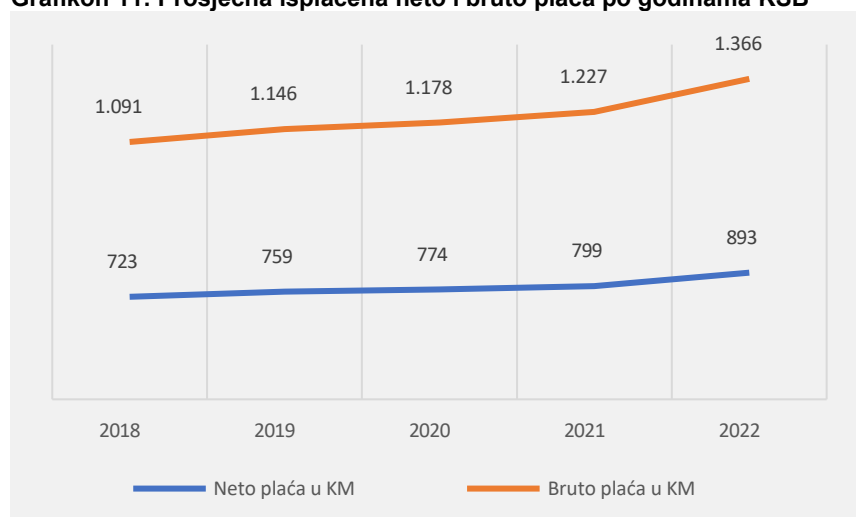
Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2022.; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Prosječna neto plaća u Kantonu Središnja Bosna (SBK) u 2022. godini iznosila je 893 KM, što predstavlja povećanje od 11,8 % u odnosu na prethodnu godinu i čini 80,2 % prosjeka Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH). Tijekom razdoblja od 2018. do 2022. godine, prosječna neto plaća godišnje je rasla za 5,4 %.

Bruto plaća u KSB-u u 2022. godini iznosila je 1.366 KM, što je povećanje od 11,3 % u odnosu na prethodnu godinu.

Najviše prosječne neto plaće u KSB-u u 2022. godini zabilježene su u sektorima proizvodnje i opskrbe električnom energijom (1.643 KM), financijskih djelatnosti i osiguranja (1.503 KM) te javne uprave i obrane (1.369 KM), dok su najniže plaće zabilježene u sektorima umjetnosti, zabave i rekreacije (587 KM), administrativnih i pomoćnih djelatnosti (607 KM) te hotelijerstva i ugostiteljstva (632 KM).

Najveće povećanje prosječne neto plaće bilježi se u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima (51,0 %) te sektorima umjetnosti, zabave i rekreacije (31,0 %), dok je došlo do smanjenja plaća u financijskim djelatnostima i osiguranju (1,5 %) u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 11: Prosječna isplaćena neto i bruto plaća po godinama KSB

Izvor: (Federalni zavod za statistiku, 2022.) Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

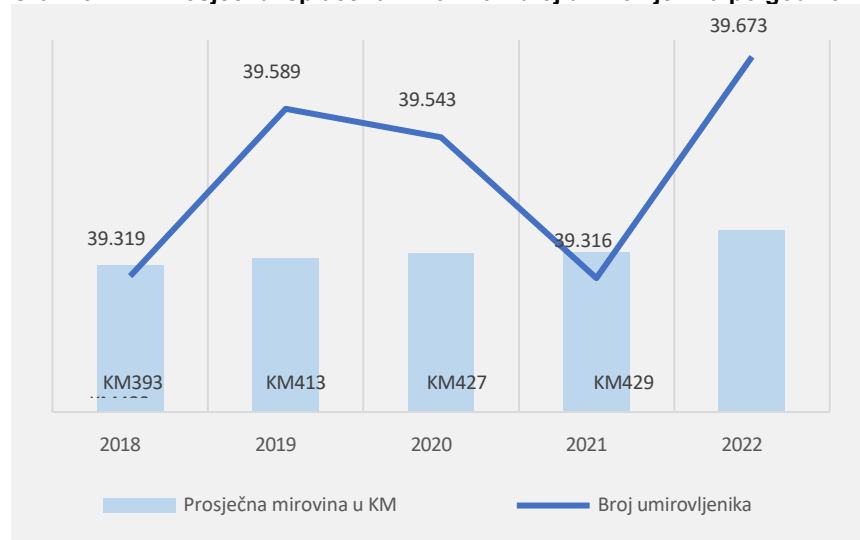
Mirovine

U prosincu 2022. godine, u Kantonu Središnja Bosna bilo je 39.673 umirovljenika, što čini 9,1 % ukupnog broja umirovljenika u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH). Broj umirovljenika u KSB povećao se za 357, ili 0,9 %, u usporedbi s prethodnom godinom. Umirovljenici u KSB čine 16,2 % ukupnog stanovništva Kantona. U razdoblju od 2018. do 2022. godine, broj umirovljenika u prosjeku je rastao za 0,2 % godišnje.

Omjer zaposlenih na jednog umirovljenika u KSB je 1,3, što je poraslo za 0,2 % u odnosu na prethodnu godinu.

Prosječna isplaćena mirovina u KSB krajem 2022. godine bila je 489 KM, što je više za 14,1 % u odnosu na prethodnu godinu. Prosječna mirovina u KSB iznosi 101,3 % prosjeka FBiH. U razdoblju od 2018. do 2022. godine, prosječna isplaćena mirovina je prosječno rasla za 5,6 % godišnje.

Grafikon 12: Prosječna isplaćena mirovina i broj umirovljenika po godinama KSB

Izvor podataka: Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

3.2. Pretpostavke društvenog i gospodarskog razvoja za razdoblje 2024. – 2027.

Uz unutarnje čimbenike, važnu ulogu u ekonomskom kretanju Bosne i Hercegovine u razdoblju od 2024. do 2027. godine imat će i globalna ekonomija, pogotovo stanje u zemljama EU27. Pandemija COVID-19, sukobi poput onoga u Ukrajini i drugi izazovi ostavili su velik trag na svjetsko gospodarstvo. Ti se negativni učinci očituju kroz trgovinu, financije i cijene, a neće mimoći ni BiH. Naime, ranija su izvješća pokazala da je vanjsko okruženje, prije svega EU i susjedne države, presudno za ekonomiju BiH.

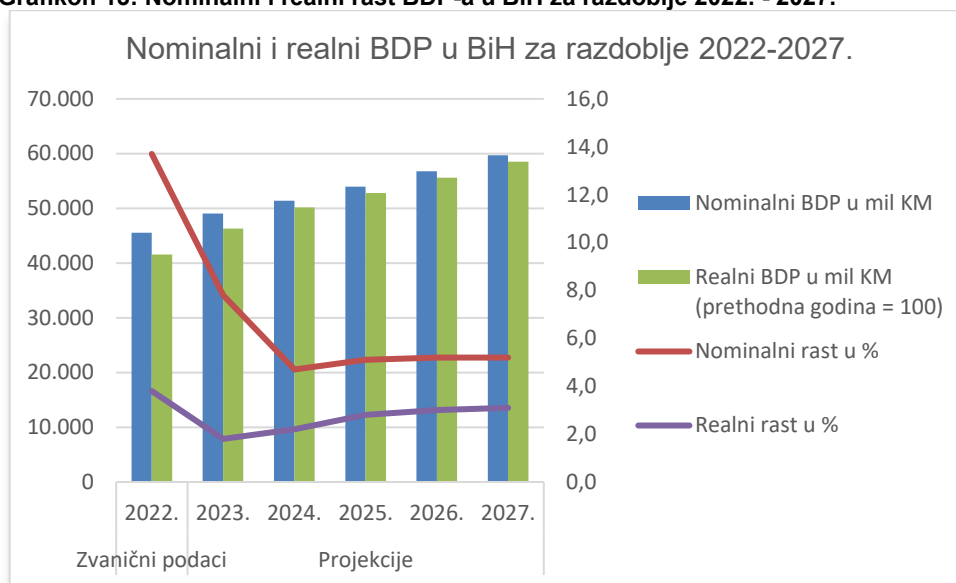
Međunarodne institucije poput MMF-a, Svjetske banke i Europske komisije u svojim publikacijama upozoravaju na negativne posljedice po globalno gospodarstvo. Tako je Direkcija za ekonomsko planiranje BiH (DEP) koristila najnovije izdanje "European Economic Forecast Winter 2024"¹⁰. Generalna direkcija za ekonomska i financijska pitanja (DG ECFIN) je, prema najnovijim globalnim trendovima, značajno revidirala projekcije ekonomskog rasta za zemlje EU: 0,9 % u 2024. i 1,7 % u 2025. godini. Projekcije inflacije iznose 3,0 % u 2024. i 2,5 % u 2025. godini.

S obzirom na izrazitu važnost vanjskih čimbenika za BiH, najnovija zbivanja će presudno utjecati na izgleda za ekonomski rast u zemlji tijekom promatranog razdoblja. Osim toga, ključan faktor predstavljat će i institucionalni kapacitet BiH u provedbi strukturalnih reformi. One bi trebale ojačati doprinos unutarnjih čimbenika rastu. Ako dođe do dodatnog otežavanja situacije, kako izvana tako i iznutra, bosanskohercegovačka će ekonomija pretrpjeti ozbiljne posljedice, a njezin će potencijalni rast biti umanjen.

¹⁰ European Commission, "DG ECFIN, „European Economic Forecast“ Winter 2024 (Institutional Paper 268) February 2023.

Prema osnovnom scenariju DEP-a, u BiH se u razdoblju 2024. - 2027. može očekivati prosječni godišnji rast BDP-a od oko 3 %: 2,2 % u 2024., 2,8 % u 2025., 3,0 % u 2026. i 3,1 % u 2027. godini.

Grafikon 13: Nominalni i realni rast BDP-a u BiH za razdoblje 2022. - 2027.

Izvor: DEP, Ministarstvo financija KSB

Ključni oslonac ekonomskog rasta u BiH tijekom ovog razdoblja očekuje se od domaće potražnje, a to kroz povećanje privatne potrošnje i investicija. Ukupna ekonomska aktivnost, uz djelomično poboljšanje industrijske proizvodnje i građevinskih radova, te povećanje broja zaposlenih i prihoda od izvoza, treba rezultirati većim raspoloživim dohotkom građana. To će povući za sobom i rast privatne potrošnje, koja će, kao i u prethodnim godinama, biti glavni pokretač ekonomskog rasta. U razdoblju od 2024. do 2027. godine očekuje se prosječna godišnja stopa rasta privatne potrošnje od 1,8 %.

S druge strane, zbog visokog udjela javne potrošnje u ukupnom domaćem proizvodu (BDP) BiH, očekuju se napore na fiskalnoj konsolidaciji tijekom ovog razdoblja. To podrazumijeva smanjenje javnih rashoda i istovremeno povećanje javnih prihoda kako bi se ograničio rast javne potrošnje. Tako se u narednom srednjoročnom razdoblju predviđa ujednačen rast javne potrošnje od oko 1 % godišnje. Ako se uzme u obzir da će projicirana stopa ekonomskog rasta biti viša od rasta javne potrošnje u ovom razdoblju, njezin će se udio u BDP-u djelomično smanjiti na oko 17,5 %.

U ovom razdoblju se očekuje da će se mjerama fiskalne politike dio sredstava iz tekuće potrošnje preusmjeriti u investicije. Tako bi, uz poboljšanje poslovnog ambijenta, investicije mogle imati značajniji rast nego u prethodnim godinama i veći doprinos očekivanom povećanju BDP-a. U razdoblju od 2024. do 2027. godine u BiH se predviđa prosječna godišnja stopa rasta bruto investicija u stalna sredstva od oko 4 %: 2,3 % u 2024., 3,8 % u 2025., 4,7 % u 2026. i 4,6 % u 2027. godini.

Osim povećanja privatnih investicija, koje čine većinski dio ukupnih investicija (oko 80 %), očekuje se i značajniji doprinos javnih investicija. Vjeruje se da bi napredak u procesu europskih integracija (početak pregovora) u kombinaciji s unapređenjem poslovnog okruženja kroz reformske procese moglo potaknuti interesiranje kako domaćih tako i stranih investitora. S druge strane, s obzirom na strukturu i poziciju ekonomije BiH, javne se investicije smatraju nešto važnijom polugom za poticanje ekonomskog rasta u srednjoročnom razdoblju. Projekti u okviru izgradnje putne infrastrukture i energetske projekti vezani uz zelenu tranziciju, kao i sredstva međunarodnih financijskih institucija, mogli bi, uz pravovremenu implementaciju, rezultirati godišnjim povećanjem javnih investicija od oko 6 % u razdoblju od 2024. do 2027. godine. Tako bi u srednjoročnom razdoblju udio javnih investicija u BDP-u BiH bio povećan na oko 3,5 % BDP-a.

Tablica 3: Makroekonomski pokazatelji u BiH od 2022. - 2027. godine

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Nominalni BDP u mil KM	45.518	49.061	51.363	53.968	56.783	59.719
Nominalni rast u %	13,7	7,8	4,7	5,1	5,2	5,2
BDP deflator (prethodna godina = 100)	109,5	105,9	102,4	102,2	102,2	102
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	41.560	46.323	50.149	52.822	55.576	58.549
Realni rast u %	3,8	1,8	2,2	2,8	3,0	3,1
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	14,0	6,1	2,2	2,0	1,9	1,8
Potrošnja u mil KM	39.284	42.201	43.865	45.380	47.096	48.877
Realni rast u %	1,8	1,5	1,6	1,5	1,8	1,7
Vladina potrošnja u mil KM	8.513	8.939	9.296	9.575	9.853	10.149
Realni rast u %	1,3	1,2	1,5	1,0	1,1	1,1
Privatna potrošnja u mil KM	30.771	33.262	34.568	35.805	37.243	38.728
Realni rast u %	1,9	1,6	1,7	1,6	2,0	1,9
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	10.081	10.682	11.118	11.754	12.481	13.246
Realni rast u %	0,3	1,7	2,3	3,8	4,7	4,6
Vladine investicije u mil KM	1.356	1.451	1.610	1.723	1.878	2.028
Realni rast u %	-5,0	1,9	7,8	3,9	6,8	5,8
Privatne investicije u mil KM	8.725	9.231	9.508	10.031	10.603	11.218
Realni rast u %	1,2	1,6	1,5	3,8	4,3	4,4
Uvoz u mil KM	28.230	27.869	29.332	31.108	33.704	36.231
Nominalni rast u %	33,8	-1,3	5,2	6,1	8,3	7,5
Realni rast u %	6,2	-2,4	3,9	4,6	6,7	5,3
Izvoz u mil KM	21.954	21.610	23.142	25.269	28.156	30.986
Nominalni rast u %	31,7	-1,6	7,1	9,2	11,4	10,0
Realni rast u %	12,0	-3,0	5,2	7,1	8,9	7,5
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	23,1	23,3	23,5	24,4	24,9	25,1
Bilanca tekućeg računa u mil KM	-1.978	-1.704	-1.612	-1.250	-1.116	-1.109
Rast u %	184,7	-13,9	-5,4	-22,4	-10,7	-0,6
Bilanca tekućeg računa u % BDP-a	-4,3	-3,5	-3,1	-2,3	-2,0	-1,9

Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), ožujak 2024. godine

Postupna stabilizacija u vanjskom okruženju uz unaprjeđenje industrijske baze i podizanje konkurentnosti u zemlji predstavljaju preduvjet za poboljšanje vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Samo pod tim uvjetima može se očekivati porast vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom u razdoblju od 2024. do 2027. godine. U tom slučaju, u BiH se može očekivati prosječni godišnji rast izvoza od oko 7 %. Projektirani rast izvoza roba i usluga bio bi prilično ujednačen, s posebnim naglaskom na doprinos usluga. Naime, njihov se udio u izvozu u posljednjih nekoliko godina značajno povećao i često amortizirao gubitke u izvozu roba koji su nastali uslijed kolebanja na međunarodnim tržištima. Tako bi tijekom ovog razdoblja, zahvaljujući izvoznom rastu, udio izvoza u BDP-u bio povećan na oko 52 % na kraju 2027. godine.

S druge strane, očekuje se nešto sporiji godišnji rast uvoza od oko 5 % u razdoblju od 2024. do 2027. godine. Predviđa se relativno izbalansiran rast uvoza roba i usluga. Posljedica ovog trenda bila bi stabilizacija udjela uvoza u BDP-u na oko 60 % BDP-a na kraju 2027. godine. Nešto brži rast izvoza u odnosu na rast uvoza u srednjoročnom razdoblju rezultirao bi postupnom stabilizacijom vanjskotrgovinske bilance kao udjela u BDP-u na 8 %, odnosno blago pozitivnim doprinosom ekonomskom rastu. Konačno, pokrivenost uvoza izvozom do 2027. godine trebala bi iznositi skoro 80 %.

3.3. Rizici ostvarenja pretpostavki

Rizici koji mogu otežati ostvarivanje projekcija ekonomskog rasta u osnovnom scenariju se mogu svrstati u dvije kategorije: vanjski i unutarnji.

Vanjski rizici su izraženiji i predstavljaju veću prijetnju za projekcije rasta. Daljnje zaoštavanje situacije u Ukrajini, pojačane inflacije i slabljenje globalnog ekonomskog rasta sigurno bi imali negativne posljedice po potrošnju, investicije, vanjskotrgovinsku razmjenu, a

prema tome i na projekcije ekonomskog rasta Bosne i Hercegovine u razdoblju od 2024. do 2027. godine.

S druge strane, izazovi unutar BiH također predstavljaju rizik po ostvarenju projekcija. Sporo donošenje odluka i provođenje ekonomskih i strukturalnih reformi moglo bi negativno utjecati na ukupni rast. Važno je istaknuti i rizike vezane za klimatske promjene i usklađivanje propisa BiH o zelenoj energiji sa standardima EU. Bosna i Hercegovina je dužna do 2026. godine uskladiti svoje zakonodavstvo i strukturu ekonomije s odredbama Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM). Kašnjenje s tim procesom moglo bi značajno ugroziti konkurentnost ekonomije BiH kroz smanjenje proizvodnje, izvoza, zaposlenosti i javnih prihoda, što bi na kraju rezultiralo padom BDP-a za nekoliko postotnih poena.

U srednjoročnom razdoblju, rizik predstavlja i emigracija stanovništva, pogotovo mladog, obrazovanog i kvalificiranog kadra, što bi moglo dovesti do smanjenja produktivnosti i sporog rasta BDP-a ispod projekcija.

4. FISKALNI OKVIR U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

4.1. Porezna politika i javni prihodi

Porezne politike u srednjoročnom razdoblju trebaju podržati održiv i inkluzivan rast na svim razinama vlasti, s fokusom na zaštitu radnih mjesta, povećanje produktivnosti poslovnih subjekata te smanjenje ili ukidanje opterećenja gospodarskih aktivnosti. Promjene poreznih stopa obično se donose na razini Federacije za sve kantone. Kanton Središnja Bosna ima ograničene mogućnosti za izravno utjecanje na poreznu politiku te je potrebno sagledati politiku unutar realnih okvira, uzimajući u obzir utjecaj viših razina vlasti.

Planiraju se mjere za poboljšanje koordinacije i odgovornosti između svih razina vlasti u pripremi projekcija javnih prihoda i rashoda kako bi se povećala razina fiskalne stabilnosti i odgovornosti. Javni prihodi i porezna politika su jedan od stupova Strategije reforme upravljanja javnim financijama, koji će se provoditi kroz sljedeće mjere i aktivnosti:

- Smanjenje fiskalnog opterećenja rada
- Harmonizirati propise o oporezivanju posjedovanja i prometa imovine
- Harmonizirati zakon o igrama na sreću
- Unaprijediti propise o poreznoj administraciji
- Unaprijeđenje sustava raspodjele prihoda u Federaciji BiH
- Suzbijanje sive ekonomije
- Unaprijediti poslovno okruženje uklanjanjem administrativnih barijera
- Harmonizacija pravnog okvira u skladu s međunarodnim standardima.

Smanjenje fiskalnog opterećenja rada

U cilju zaštite radnih mjesta, planira se reforma poreznog opterećenja rada kroz promjene u zakonodavstvu o porezu na dohodak i doprinosima. Očekuje se donošenje novih zakona u Federaciji BiH koji će omogućiti smanjenje doprinosa i proširenje porezne osnovice za dohodak od rada. Ovom reformom želi se prenijeti porezni teret na bogatije građane, s ciljem smanjenja ukupnog fiskalnog opterećenja rada. Očekuje se da će to povećati konkurentnost gospodarstva i radne snage te potaknuti domaću potražnju. Također, planira se različita stopa poreza na dohodak kako bi se suzbila siva ekonomija, koja trenutno koristi neoporezive isplate kako bi izbjegla porezne obveze.

Harmonizirati propise o oporezivanju posjedovanja i prometa imovine

Propisi o oporezivanju posjeda i prometa imovine su regulirani na razini kantona i lokalnih jedinica. Potrebno je donijeti jedan propis i uspostaviti evidencije imovine za izračun godišnjeg poreza. Stvaranje jedinstvene baze podataka o nekretninama je važno zbog značajnih prihoda od imovine. Stvaranje jedinstvenog zakonskog okvira o oporezivanju posjedovanja i prometa imovinom na razini Federacije BiH će smanjiti administrativne barijere, unaprijediti poslovno okruženje i privući investitore. S obzirom na postojanje 20 propisa koji uređuju oporezivanje imovine na različite načine, planira se predložiti jedinstveno rješenje za cijelu Federaciju. U Kantonu Središnja Bosna je usvojen Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o porezu na promet nekretnina (Službene novine KSB, broj 16/20), kojim se, između ostalog, oslobađa od plaćanja poreza na promet prve nekretnine za osobe mlađe od 40 godina.

Harmonizirati Zakon o igrama na sreću

Zakonom o igrama na sreću u Federaciji BiH kojim je stvoren pravni okvir za unaprijeđenje praćenja djelatnosti igara na sreću kroz sustav praćenja ostvarenog prometa, uplate javnih prihoda, pravno-tehničkih pretpostavki koje omogućavaju kontinuirano i sveobuhvatno praćenje zakonitosti rada priređivača igara na sreću i nagradnih igara. U narednom razdoblju planirano je usklađivanje pravnog okvira propisa u svrhu usuglašavanja s propisima o sprječavanju pranja novca, kao i prilagođavanje fiskalnog opterećenja ove djelatnosti, i

pojednostavljenje pravne norme. Provođenje daljnjih aktivnosti bit će usmjereno i na osmišljavanje efikasnije kontrole nadzora poslovanja priređivača igara na sreću koji koriste digitalne kanale poslovanja.

Unaprijediti propise o poreznoj administraciji

Zakoni koji reguliraju rad i nadležnosti Porezne uprave Federacije BiH (PU FBiH) trebaju biti odvojeni kako bi se uspostavila platforma i pravna osnova za neophodne reforme u PU FBiH. Trenutna organizacija PU FBiH (10 kantona i 73 ispostave) je neefikasna i zahtijeva reorganizaciju radi povećanja efikasnosti. Potrebno je identificirati sve procese unutar PU FBiH, odrediti nositelje procesa, analizirati korake i tok procesa te proučiti prednosti i nedostatke. Analiza procesa treba obuhvatiti potrebe, raspoložive i nedostadne resurse, izmjene i poboljšanja koja će doprinijeti efikasnosti, te predložene mjere, sredstva i očekivane rezultate. Ova analiza će omogućiti identifikaciju problema u PU FBiH i potaknuti modernizaciju. Kao rezultat analize procesa, treba razviti procedure rada i pravila postupanja kao prethodne korake u internim kontrolama i pitanjima efikasnosti. Cjelokupni procesi trebaju se promatrati s obzirom na ljudske resurse i IT sustav.

Unaprjeđenje sustava raspodjele prihoda u Federaciji BiH

Treba pronaći rješenja za pravedniju raspodjelu prihoda na vertikalnoj i horizontalnoj razini, uzimajući u obzir trenutne prihode, potrošnju i zakonski okvir koji određuje nadležnosti u Federaciji BiH. Cilj je pronaći sustav koji bolje odgovara potrebama korisnika. Trenutni sustav raspodjele javnih prihoda u Federaciji BiH temelji se na doprinosima i dotacijama nerazvijenim kantonima i općinama. Potrebno je provesti analizu javnih prihoda, rashoda, duga i ustavnih i zakonskih nadležnosti svih razina vlasti u Federaciji BiH kako bi se stvorile smjernice za kreiranje pravednijeg modela raspodjele prihoda.

Suzbijanje sive ekonomije

Jačanje porezne administracije i primjena suvremenih tehnologija mogli bi spriječiti utaju poreza i povećati prihode, što je ključno za suzbijanje sive ekonomije i stvaranje stabilnog poslovnog okruženja. Koordinirani napor javne uprave i tržišnih sudionika su nužni. Nedostatak službenih procjena sive ekonomije u Federaciji BiH i Kantonu Središnja Bosna otežava praćenje situacije, stoga je važno dobiti jasnu sliku o faktorima koji potiču sivu ekonomiju radi usmjerenih mjera. Siva ekonomija ima značajan utjecaj na fiskalnu politiku, pa je nužno fokusirati se na porezne politike koje mogu smanjiti neformalno gospodarstvo. Iako implementacija porezne politike može biti skupa, važno je uspostaviti sustav koji će smanjiti utaju poreza. Nezabilježeni prihodi iz sive ekonomije utječu na iskazivanje BDP-a i mogu dovesti do pogrešnih odluka u gospodarstvu, što opterećuje poštene porezne obveznike. Za borbu protiv sive ekonomije potrebno je poboljšati sustav praćenja neporeznih prihoda i fiskalizaciju te uspostaviti jedinstveni registar pristojbi i naknada.

Unaprijediti poslovno okruženje uklanjanjem administrativnih barijera

BiH se nalazi ispod prosjeka na listi lakoće poslovanja zbog administrativnih barijera koje opterećuju gospodarske aktivnosti. Potrebno je uložiti napore u unaprjeđenje rada institucija kako bi se poboljšalo poslovno okruženje i lakoća poslovanja. Transparentnost i efikasnost javnog sektora treba povećati, kao i poboljšati upravljanje javnim poduzećima kako bi se smanjilo opterećenje poreznih obveznika. Također je potrebno pojednostaviti plaćanje i naplatu javnih prihoda te poboljšati proces registracije poreznih obveznika. Treba podržati malo i srednje poduzetništvo kroz financiranje obrtnog kapitala, restrukturiranje, razvoj novih poslovnih modela i digitalizaciju. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija trebalo bi biti prioritet za poticanje ulaganja u proizvode i usluge. Mjere za povećanje produktivnosti mogu uključivati subvencije za kupovinu opreme, povoljne kreditne linije i subvencioniranje kamata na kredite. Također je važno podržavati istraživanje i razvoj te uspostaviti veze između firmi, istraživačkih centara i visokog obrazovanja.

Potrebno je usvojiti podzakonske dokumente za provedbu Zakona o poticajima za malo gospodarstvo Kantona Središnja Bosna kako bi se stvorilo povoljnije poslovno okruženje.

Harmonizacija pravnog okvira u skladu s međunarodnim standardima

Bosna i Hercegovina je pristupila OECD-ovom Globalnom forumu za borbu protiv poreznih prijevара, usklađujući se s međunarodnim standardima transparentnosti i razmjene informacija te Inkluzivnim okvirom BEPS-a. Također je potpisala Konvenciju o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreznim pitanjima (MAC), preuzimajući obveze administrativne suradnje s drugim državama. U sljedećem razdoblju planira se identifikacija pravnih propisa i administrativnih postupaka potrebnih za usklađivanje i provedbu međunarodnih obveza koje je preuzela.

4.2. Kretanje prihoda u srednjoročnom razdoblju

Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH detaljno se regulira raspodjela prihoda s jedinstvenog računa između Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i ravnateljstva za ceste. U Zakonu o izmjenama Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 17/22), za "posebne rashodovne potrebe" Kantona Sarajevo smanjen je koeficijent s 1,9658 na 1,5, a svake sljedeće godine bit će dodatno smanjen za 0,1 do koeficijenta 1,3.

Struktura javnih prihoda proračuna Kantona Središnja Bosna obuhvaća prihode od neizravnih poreza i poreza na dobit, kao i neporezne prihode koji dolaze od poduzetničkih aktivnosti, imovine, naknada, pristojbi, novčanih kazni, doprinosa i drugih prihoda, koji se ostvaruju, prikupljaju i raspoređuju sukladno važećim propisima na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine. Porezni prihodi predstavljaju najveći udio u strukturi ukupnih prihoda, budući da su prihodi od neizravnih poreza najznačajniji izvor.

Kantoni također prikupljaju druge izravne poreze, poput poreza na dobit pravnih osoba i poreza na dohodak, te ostvaruju prihode prema kantonalnim propisima o porezima na imovinu i drugim neporeznim prihodima kako bi financirali svoje ustavom utvrđene funkcije.

Prihodi od izravnih poreza projicirani su prema ustaljenoj metodologiji, prateći makroekonomske pokazatelje poput nominalnog i realnog rasta BDP-a, inflacije, potrošnje i investicija. Također se prate godišnji i sezonski trendovi ostvarenja prihoda u prethodnim godinama te izmjene propisa koji se odnose na određene područja.

Projekcije temeljene na makroekonomskim prognozama Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) iz ožujka 2024. godine predviđaju ekonomski rast u Bosni i Hercegovini unatoč međunarodnim izazovima. U 2023. godini zabilježen je rast od 1,8 %. U osnovnom scenariju za razdoblje 2024. - 2027. očekuje se prosječan godišnji rast od oko 3 %, s naglaskom na domaću potražnju, privatnu potrošnju i investicije.

Projekcije prihoda za 2024. i razdoblje od 2025. do 2027. temelje se na trenutnim poreznim politikama i metodologiji koja prati makroekonomske pokazatelje i trendove prihoda. U 2025. godini, očekuje se ukupni prihod proračuna u iznosu od 360,9 milijuna KM. Za 2026. godinu projiciran je rast prihoda od 5,3 %, što će dovesti do iznosa od 380,1 milijuna KM. Za 2027. godinu predviđeni su prihodi od 396,8 milijuna KM, uz međugodišnji rast od 4,4 %.

4.2.1. Prihodi od poreza

Porezni prihodi u 2025. godini projicirani su u iznosu od 311,9 milijuna KM. Očekuje se rast ovih prihoda u narednim godinama, pa su prihodi za 2026. godinu projicirani na 336,0 milijuna KM, što predstavlja međugodišnji rast od 7,7 %. Za 2027. godinu se očekuje da će iznositi 357,8 milijuna KM, što je povećanje od 6,5 % u odnosu na prethodnu godinu.

Prihodi od neizravnih poreza s Jedinstvenog računa

Projekcije prihoda od neizravnih poreza temelje se na srednjoročnom Planu naplate ukupnih prihoda na Jedinstvenom računu, kojeg je u travnju 2024. godine preuzelo Odjeljenje za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za neizravno oporezivanje (OMA). Nadalje,

temeljem srednjoročnih prognoza kretanja krajnje potrošnje izvršena je procjena udjela Federacije BiH u međuentitetskoj raspodjeli, dok je projekcija raspoloživog dijela ovih prihoda za raspodjelu korisnicima u Federaciji BiH, po godinama, zasnovana i na godišnjem planu otplate vanjskog duga.

Pojedinačna alokacija prihoda od neizravnih poreza za kantone i općine/gradove za 2024. godinu i srednjoročno razdoblje izrađena je prema koeficijentima raspodjele iz Upute o određivanju udjela kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od neizravnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2024. godinu („Službene novine Federacije BiH”, broj: 72/23). Kada je riječ o alokaciji pojedinačnih iznosa za kantone, u skladu s članom 9. stavkom 2. Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH”, br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22), za Kanton Sarajevo primijenjen je ponder 1,4 u 2024. godini, dok je u 2025. i 2026. godini primijenjen ponder 1,3.

Po revidiranim projekcijama Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija, očekuje se da će raspodjela prihoda od neizravnih poreza s jedinstvenog računa za Kanton Središnja Bosna (Kantonalni proračun i općinski proračuni Kantona) iznositi 273,0 milijuna KM u 2025. godini, što predstavlja rast od 13,0 % u odnosu na 2024. godinu. Projekcije za 2026. godinu iznose 296,1 milijuna KM, što predstavlja rast od 8,4 % u odnosu na 2025. godinu, dok se u 2027. godini očekuje da će iznositi 315,8 milijuna KM, što je povećanje od 6,7 % u odnosu na prethodnu godinu.

Prihodi od neizravnih poreza imaju najveći udio u ukupnim prihodima i predstavljaju najznačajniji prihod Kantona. U 2025. godini, projekcija prihoda od neizravnih poreza iznosi 232,7 milijuna KM, što predstavlja rast od 13,3 % u odnosu na projekcije za prethodnu godinu. Očekuje se međugodišnji rast prihoda od 8,4 % u sljedećoj godini, pa su projekcije za 2026. godinu 252,4 milijuna KM. Za 2027. godinu se očekuje da će iznositi 269,2 milijuna KM, što je povećanje od 6,7 % u odnosu na prethodnu godinu.

U tablici 4. prikazano je detaljno izvršenje prihoda od neizravnih poreza za Kantone i općine Kantona pojedinačno s Jedinstvenog računa za 2023. godinu, revidirane projekcije za 2024. godinu te projekcije prihoda za razdoblje od 2025. do 2027. godine¹¹.

Tablica 4: Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinstvenog računa u KM

Neizravni porezi	Izvršenje	Projekcije			
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Kanton Središnja Bosna	221.800.101	241.502.999	273.013.109	296.064.397	315.775.059
Kanton	184.806.244	205.313.641	232.714.257	252.362.996	269.164.211
općine	36.993.857	36.189.358	40.298.853	43.701.401	46.610.848
Bugojno	4.782.477	4.611.958	5.135.671	5.569.290	5.940.069
Busovača	2.787.315	2.615.593	2.912.608	3.158.527	3.368.808
Dobretići	248.909	225.760	251.396	272.623	290.773
Donji Vakuf	2.033.421	2.225.350	2.478.051	2.687.280	2.866.187
Fojnica	1.879.410	1.812.532	2.018.354	2.188.770	2.334.489
Gornji Vakuf-Uскопlje	3.044.761	3.012.286	3.354.347	3.637.564	3.879.737
Jajce	3.812.811	3.834.698	4.270.148	4.630.689	4.938.980
Kiseljak	2.998.615	2.647.844	2.948.521	3.197.474	3.410.347
Kreševo	739.028	645.029	718.276	778.922	830.779
Novi Travnik	3.361.106	3.563.786	3.968.473	4.303.542	4.590.053
Travnik	7.799.953	7.717.773	8.594.168	9.319.798	9.940.269
Vitez	3.506.051	3.276.748	3.648.840	3.956.922	4.220.357

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Revidirane projekcije za 2024. godinu i projekcije prihoda s Jedinstvenog računa za razdoblje 2025. - 2027. godina Ravnateljstva za ceste KSB¹², urađeno od strane Sektora za

¹¹Raspodjela prihoda za kantone i općine/gradove pojedinačno za 2024. godinu i razdoblje 2025. - 2027. godina urađena je u skladu s metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH”, br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22).

¹² Projekcije sadrže projekcije prihoda koje se temelje na neizravnim porezima, i procjene prihoda na temelju namjenske cestarine za izgradnju autocesta te izgradnju i održavanje ostalih cesta od 0,25 KM/l naftnih derivata, za Ravnateljstvo za ceste KSB.

poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija, može se vidjeti u sljedećoj tablici.

Tablica 5: Prihodi Ravnateljstva za ceste u KM

Vrsta prihoda	Projekcije			
	2024.	2025.	2026.	2027.
Upravitelji za ceste	10.478.909	11.450.178	12.273.991	12.994.350
Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinstvenog računa	7.923.286	8.823.018	9.567.971	10.204.964
Prihodi od namjenske putarine za financiranje autocesta i cesta	2.555.623	2.627.160	2.706.020	2.789.386

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Prihodi od poreza na dobit

Revidirane projekcije prihoda od poreza na dobit za 2024. godinu temelje se na povijesnom trendu naplate kao i trenutačnom trendu naplate (Q1 2024.) s procijenjenim očekivanjima do kraja godine. Međutim, uzimajući u obzir prilično visoku razinu nepredvidljivosti u međunarodnom i domaćem okruženju, projicirane stope rasta za razdoblje od 2025. do 2027. godine oprezno predviđaju prosječni godišnji rast.

Prihodi od poreza na dobit projicirani su na iznos od 38,3 milijuna KM u 2025. godini, što predstavlja povećanje od 1,1 % u odnosu na projekciju za 2024. godinu. Očekuje se da će prihod od poreza na dobit iznositi 38,7 milijuna KM u 2026. godini, a 39,1 milijuna KM u 2027. godini, što predstavlja rast od 1,1 %.

U sljedećoj tablici navedeno je izvršenje prihoda od poreza na dobit za 2023. godinu, revidirane projekcije za 2024. godinu te projekcije za razdoblje od 2025. do 2027. godine za Kanton Središnja Bosna.

Tablica 6: Prihodi od poreza na dobit u KM

Vrsta prihoda	Izvršenje 2023.	Projekcije			
		2024.	2025.	2026.	2027.
Porez na dobit	37.477.458	37.865.601	38.268.496	38.683.660	39.104.136

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Prihodi od poreza na dohodak

Revidirane projekcije prihoda od poreza na dohodak i obaveznih socijalnih doprinosa za 2024. godinu temelje se na povijesnim i tekućim trendovima naplate iz prvog kvartala 2024. U 2022. i 2023. godini godišnji rast prosječne plaće bio je potaknut inflatornim šokovima, što je rezultiralo dvoznamenkastim rastom prihoda. Za 2024. se, uz stabilizaciju inflacije, predviđa skromniji rast prihoda. Projekcije za razdoblje 2025. - 2027. temelje se na pretpostavkama o rastu broja zaposlenih i prosječne plaće te značajnom smanjenju inflacije.

Projekcije prihoda od poreza na dohodak za 2025. godinu za Kanton i općine Kantona iznose 60,5 milijuna KM, što predstavlja rast od 10,0 % u odnosu na očekivanu razinu ovih prihoda u 2024. godini. Predviđa se rast od 10,3 % u 2026. godini, pri čemu će iznositi 66,7 milijuna KM, dok se za 2027. godinu projiciraju prihodi od 73,7 milijuna KM, što predstavlja međugodišnji rast od 10,5 %.

Projekcije prihoda od poreza na dohodak za Kanton u 2025. godini iznose 39,6 milijuna KM, što predstavlja rast od 10,0 % u odnosu na očekivanu razinu ovih prihoda u 2024. godini. Očekuje se daljnji porast ovih prihoda u narednim godinama, s rastom od 10,3 % u 2026. godini i 10,5 % u 2027. godini. Projekcija za 2026. godinu iznosi 43,7 milijuna KM, dok se za 2027. godinu predviđa iznos od 48,3 milijuna KM.

U sljedećoj tablici navedeno je izvršenje prihoda od poreza na dohodak za 2023. godinu, revidirane projekcije za 2024. godinu i projekcije za razdoblje od 2025. do 2027. godine za Kanton Središnja Bosna i općine Kantona¹³.

¹³ Projicirani iznosi za proračune jedinica lokalne samouprave iskazani na osnovu minimalnog udjela, propisanog Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br:

Tablica 7: Prihodi od poreza na dohodak u KM

Vrsta prihoda	Izvršenje 2023.	Projekcije			
		2024.	2025.	2026.	2027.
Porez na dohodak	51.402.883	54.950.249	60.452.026	66.660.989	73.657.549
Kanton	30.872.318	36.014.393	39.620.258	43.689.612	48.275.158
Općine	20.530.565	18.935.856	20.831.768	22.971.377	25.382.391

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Prihodi od poreza na imovinu

Prihodi od poreza na imovinu, koji su trenutno regulirani kantonalnim zakonima i propisima jedinica lokalne samouprave, projicirani su da će se zadržati na približno istoj razini u narednom razdoblju. Očekuje se da će ovi prihodi kretati od 1,2 do 1,3 milijuna KM u razdoblju od 2025. do 2027. godine.

Ostali prihodi od poreza

Obuhvaćaju sve ostale poreze koji se naplaćuju po kantonalnim propisima nakon implementacije Zakona o porezu na dohodak, a čine ih:

- Porezi na plaću i radnu snagu (zaostale uplate poreza)
- Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga)
- Ostali porezi

Prihodi po osnovu poreza na plaće (zaostale uplate poreza), domaćih poreza na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga) i ostalih poreza za Kanton Središnja Bosna bilježe značajan pad iz godine u godinu. Projekcije pokazuju da će ti prihodi iznositi 0,07 mil. KM u 2025. godini, 0,04 mil. KM u 2026. godini i 0,02 mil. KM u 2027. godini.

4.2.2. Neporezni prihodi

Neporezni prihodi kantona uključuju:

- Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih tečajnih razlika (uključujući i vlastite prihode proračunskih korisnika)
- Naknade i pristojbe i prihodi od pružanja javnih usluga
- Novčane kazne (neporezne prirode)

Neporezni prihodi uglavnom ovise o realizaciji planova rada pojedinih ministarstava i institucija, budući da u ovu kategoriju spadaju prihodi od pristojbi, naknada, prihoda pružanja javnih usluga (prihodi od vlastitih djelatnosti korisnika proračuna i vlastiti prihodi) te naknada prema kantonalnim zakonima i drugim propisima.

Projekcije neporeznih prihoda za 2025. godinu iznose 20,7 milijuna KM, što predstavlja rast od 0,8 % u odnosu na projekciju za 2024. godinu. Za 2026. godinu očekuje se rast od 5,5 %, s ukupnim prihodom od 21,9 milijuna KM, dok se za 2027. godinu predviđa iznos od 22,6 milijuna KM, što predstavlja međugodišnji rast od 3,2 %.

4.2.3. Ostali prihodi i primitci*Primljeni tekući transferi i donacije*

Projekcije primljenih tekućih transfera i donacija u 2025. godini iznose 25,5 milijuna KM, što predstavlja rast od 3,1 % u odnosu na očekivanu procjenu u 2024. godini. Očekuje se pad ovih prihoda u narednim godinama, pad od 24,4 % u 2026. godini i 30,8 % u 2027. godini.

22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22). Kanton u skladu sa svojim propisima može vršiti raspodjelu većeg iznosa.

Projekcija za 2026. godinu iznosi 19,3 milijuna KM, dok se za 2027. godinu predviđa iznos od 13,3 milijuna KM. Ti transferi obuhvaćaju:

- Primljene tekuće transfere od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija.
- Primljene tekuće transfere od ostalih razina vlasti. Ovi transferi uključuju primljeni tekući transfer od Federacije BiH, koji je planiran u iznosu od 22,3 milijuna KM u 2025., 16,0 milijuna KM u 2026. i 10,0 milijuna KM u 2027. godini. Ovaj transfer je namijenjen dodjeli financijske pomoći proračunima kantona za provođenje strukturalnih reformi i sufinansiranje infrastrukturnih projekata koji su od značaja za Federaciju Bosne i Hercegovine.
- Donacije.

Primljeni kapitalni transferi

Primljeni kapitalni transferi u 2025. godini projicirani su u iznosu od 2,8 milijuna KM, u 2026. godini 2,9 milijuna KM, a za 2027. godinu predviđeni su u iznosu od 3,0 milijuna KM. Ti transferi obuhvaćaju primljene kapitalne transfere od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija te kapitalne transfere od ostalih razina vlasti.

Kapitalni primitci

Kapitalni primitci u 2025. godini projicirani su u iznosu od 40,0 milijuna KM. Planirano je kreditno zaduženje u iznosu od 30,0 milijuna KM kod Razvojne banke Federacije BiH i 10,0 milijuna KM kod druge komercijalne banke za financiranje projekata od značaja za Kanton. U 2026. i 2027. godini projicirani kapitalni primitci iznose 0,1 milijun KM godišnje i odnose se na primitke od prodaje stalnih sredstava.

Izvršenje prihoda za 2023., procjena za 2024. godinu, te projekcije poreskih i neporeznih prihoda, primitaka i financiranja za KSB za razdoblje 2025. - 2027. možete vidjeti u tablici ispod.

Tablica 8: Izvršenje prihoda za 2023., procjena za 2024. godinu i projekcije poreskih i neporeznih prihoda, primitaka i financiranja KSB za razdoblje 2025. – 2027., u KM

Ekon. kod	Opis	Ostvareno 2023.	Procjena 2024.	Projekcije		
				2025.	2026.	2027.
	PRIHODI, PRIMITCI I FINANCIRANJE	297.036.891	366.460.397	360.930.744	380.094.903	396.765.862
71	PRIHODI OD POREZA	254.404.481	280.481.045	311.876.111	336.010.088	357.831.885
711	Porezi na dobit pojedinaca i poduzeća	37.477.458	37.865.601	38.268.496	38.683.660	39.104.136
712	Doprinosi za socijalnu zaštitu	0	0	0	0	0
713	Porezi na plaću i radnu snagu (zaostale uplate poreza)	51.344	51.503	38.100	17.500	3.000
714	Porez na imovinu	1.163.283	1.198.083	1.204.900	1.231.400	1.264.600
715	Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga)	31.922	36.445	29.000	24.000	20.000
716	Porez na dohodak	30.872.318	36.014.393	39.620.258	43.689.612	48.275.158
717	Prihodi od neizravnih poreza	184.806.244	205.313.641	232.714.257	252.362.996	269.164.211
719	Ostali porezi	1.913	1.379	1.100	920	780
72	NEPOREZNI PRIHODI	17.622.409	20.553.021	20.712.960	21.861.015	22.550.777
721	Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih tečajnih razlika	1.306.681	1.635.436	2.219.360	3.024.015	3.564.677
722	Naknade i pristojbe i prihodi od pružanja javnih usluga	11.607.492	14.505.477	13.546.000	13.764.000	13.833.000
723	Novčane kazne (neporezne prirode)	4.708.236	4.412.108	4.947.600	5.073.000	5.153.100
73	TEKUĆI TRANSFERI (TRANSFERI I DONACIJE)	24.381.970	24.748.890	25.525.273	19.295.000	13.347.000
731	Primljeni tekući transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	800	400	0	0	0
732	Primljeni tekući transferi od ostalih razina vlasti	24.256.753	24.675.211	25.435.273	19.200.000	13.250.000
733	Donacije	124.418	73.279	90.000	95.000	97.000

74	KAPITALNI TRANSFERI	547.953	635.790	2.750.000	2.850.000	2.950.000
741	Primljeni kapitalni transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	220.752	423.270	1.500.000	1.550.000	1.600.000
742	Kapitalni transferi od ostalih razina vlasti	327.201	212.520	1.250.000	1.300.000	1.350.000
77	PRIHODI PO OSNOVI ZAOSTALIH OBEVEZA	6.344	4.785	3.000	2.500	2.000
777	Prihodi po osnovi zaostalih obveza	6.344	4.785	3.000	2.500	2.000
81	KAPITALNI PRIMITCI	73.732	40.036.866	63.400	76.300	84.200
811	Kapitalni primitci od prodaje stalnih sredstava	73.732	36.866	63.400	76.300	84.200
813	Primitci od financijske imovine	0	0	0	0	0
814	Primitci od dugoročnog zaduživanja	0	40.000.000	0	0	0
815	Primitci od kratkoročnog zaduživanja	0	0	0	0	0

Izvor: Ministarstvo financija KSB

Prihodi od doprinosa

Prihodi od doprinosa za zdravstveno osiguranje za nadolazeće srednjoročno razdoblje projicirani su u skladu s očekivanim kretanjima na tržištu rada odnosno rastom zaposlenosti i plaća. Tako se ovi prihodi projiciraju u iznosu od 170,4 milijuna KM u 2025. godini, 184,2 milijuna KM u 2026. godini, te 199,3 milijuna KM u 2027. godini.

Tablica 9: Prihodi Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Središnja Bosna u KM

Vrsta prihoda	Projekcije			
	2024.	2025.	2026.	2027.
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	157.729.743	170.379.849	184.205.541	199.310.231

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Prihodi od doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti Službe za zapošljavanje Kantona Središnja Bosna u 2025. godini se projiciraju u iznosu od 15,5 milijuna KM, 16,4 milijuna KM u 2026. godini, te 17,3 milijuna KM u 2027. godini.

Tablica 10: Prihodi Službe za zapošljavanje Kantona Središnja Bosna u KM

Vrsta prihoda	Projekcije			
	2024.	2025.	2026.	2027.
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	14.659.296	15.482.753	16.365.351	17.310.549

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

4.3. Rizici ostvarenja projekcija prihoda

Srednjoročne projekcije javnih prihoda u Federaciji BiH prate makroekonomska očekivanja u vezi s razvojem ključnih pokazatelja s kojima su značajno povezane. U cilju očuvanja fiskalne discipline, u osnovnom scenariju su uključeni učinci određenih visokih rizika na postizanje makroekonomskih prognoza. S obzirom na krajnju nepredvidivost mogućih budućih šokova, posebno u pogledu ubrzanog rasta inflacije, moguće su znatne promjene u konačnim rezultatima makroekonomskih pretpostavki, uključujući projekcije javnih prihoda.

Realizacija rizika prema osnovnom makroekonomskom scenariju može ozbiljno utjecati na očekivanu razinu prihoda. Također je važno uzeti u obzir da kategorija ostalih prihoda, iako ima manji udio u strukturi ukupnih prihoda, obuhvaća raznolik niz neporeznih prihoda koji su prilično varijabilni i nemaju stalni obrazac kretanja. Naglašavamo visoku razinu rizika za projicirane primljene tekuće transfere od drugih razina vlasti kao i primitak od dugoročnog zaduživanja. To povećava rizik u projekcijama. S druge strane, provedba mjera za suzbijanje sive ekonomije može pružiti dodatne izvore prihoda koji bi poboljšali učinkovitost i ukupne prihode javnog sektora u odnosu na trenutno predviđene vrijednosti.

Osim toga, na ostvarenje javnih prihoda značajno mogu utjecati: neplanirane promjene poreznih politika, značajna odstupanja u kretanju koeficijenata raspodjele prihoda od neizravnih poreza među subjektima u odnosu na trenutno procijenjene vrijednosti, promjene u planiranoj

otplati vanjskog duga, promjene u raspodjeli prihoda od neizravnih poreza za institucije BiH, učinkovitost porezne uprave i pojava drugih događaja kao što su nove prirodne nepogode.

Stoga je iznimno važno biti oprezan prilikom planiranja proračuna. Bilo kakav nepredviđeni događaj u srednjoročnom razdoblju može značajno utjecati na predviđene prihode, što će vjerojatno zahtijevati hitnu reviziju projekcija prihoda unutar redovnih rokova određenih proračunskim kalendarom.

4.4. Manjak/višak proračuna i ciljana fiskalna pozicija

Važno je voditi računa o fiskalnoj poziciji koja je koncipirana Zakonom o proračunima u Federaciji BiH, što znači da razina prihoda mora biti jednaka ili veća od razine ukupnih rashoda. U 2015. godini, akumulirani deficit iznosio je 39,3 milijuna KM, dok je u 2023. godini ostvaren akumulirani višak (suficit) u iznosu od 40,5 milijuna KM, zahvaljujući odgovornoj fiskalnoj politici Vlade, a prvenstveno Ministarstva financija.

Izvršenjem proračuna Kantona Središnja Bosna za 2023. godinu, na temelju ostvarene razine prihoda i primitaka od 297,0 milijuna KM te ostvarene razine rashoda i izdataka od 297,9 milijuna KM, zabilježen je višak rashoda nad prihodima (deficit) u iznosu od 0,9 milijuna KM.

U skladu s procjenama prihoda i rashoda Proračuna KSB za 2024. godinu, planirani manjak proračuna u iznosu od 30,4 milijuna KM pokriva se dijelom akumuliranog viška proračuna iz prethodnog razdoblja (40,5 milijuna KM). Projicirani manjak proračuna od 9,5 milijuna KM u 2025., 0,6 milijuna KM u 2026. i 0,04 milijuna KM u 2027. godini, također se pokriva iz akumuliranog viška prihoda (suficita) iz prethodnog razdoblja.

Prema projekcijama prihoda i rashoda općina Kantona u promatranom srednjoročnom razdoblju, manjak od 7,0 milijuna KM u 2025., 4,0 milijuna KM u 2026. i 3,2 milijuna KM u 2027. godini, pokriva se također iz akumuliranog viška prihoda iz prethodnog razdoblja.

Kada se ovim projekcijama manjka/viška konsolidirano za Kanton i općine Kantona pridoda akumulirani višak iz prethodnih razdoblja, u projekcijama za 2025. godinu očekuje se ukupni akumulirani višak proračuna Kantona i općina Kantona u iznosu od 7,9 milijuna KM, u 2026. godini u iznosu od 3,3 milijuna KM, a u 2027. godini 0,06 milijuna KM.

Akumulirani manjak/višak proračuna za 2023. godinu i projekcije akumuliranog manjka i viška proračuna Kantona i općina Kantona od 2024. do 2027. godine prikazane su u tablici i grafikonu ispod.

Tablica 11: Manjak/višak proračuna Kantona i općina Kantona u razdoblju 2023. - 2027. godina (KM)

Godina	2023.	Procjena 2024.	Projekcija 2025.	Projekcija 2026.	Projekcija 2027.
Kanton Središnja Bosna					
Ukupni prihodi	297.036.891	366.460.397	360.930.744	380.094.903	396.765.862
Ukupni rashodi	297.941.326	396.872.869	370.389.442	380.658.157	396.803.083
Ukupni manjak/višak	-904.435	-30.412.472	-9.458.698	-563.254	-37.221
Akumulirani manjak/višak proračuna Kantona	40.500.640	10.088.169	629.470	66.216	28.995
Općine Kantona					
Ukupni prihodi	134.674.456	149.488.646	164.437.511	177.592.512	188.248.062
Ukupni rashodi	123.507.291	164.488.646	171.437.511	181.592.512	191.448.062
Ukupni manjak/višak	11.167.165	-15.000.000	-7.000.000	-4.000.000	-3.200.000
Akumulirani manjak/višak proračuna općina Kantona	29.227.348	14.227.348	7.227.348	3.227.348	27.348
Ukupno Kanton i općine Kantona					
Ukupni prihodi	431.711.347	515.949.043	525.368.255	557.687.414	585.013.924
Ukupni rashodi	421.448.617	561.361.515	541.826.953	562.250.669	588.251.145
Ukupni manjak/višak	10.262.730	-45.412.472	-16.458.698	-4.563.254	-3.237.221
Akumulirani manjak/višak proračuna Kantona i općina Kantona	69.727.988	24.315.517	7.856.818	3.293.564	56.343

Izvor: Ministarstvo financija KSB

Grafikon 14: Akumulirani manjak/višak proračuna Kantona i općina Kantona u razdoblju 2023. - 2027.

Izvor: Ministarstvo financija KSB

5. DUG U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

5.1. Stanje i projekcije duga u Kantonu Središnja Bosna

Stanje i projekcije javnog duga su od izuzetne važnosti za kreiranje fiskalnih i razvojnih politika. Zaduživanje treba biti na realnim i održivim osnovama da bi se održala stabilnost fiskalnog sustava i osigurao osnovu za razvojne inicijative. Pregled stanja i projekcija javnog duga u ovom dokumentu se temelji na podacima s kojima raspolaže Ministarstvo financija.

Međunarodna rejting agencija Standard and Poor's (S&P) u veljači 2024. potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B+ sa stabilnim izgledima“ . U srpnju 2022. agencija Moody's Investors Service potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima“¹⁴.

Federacija BiH planira uvesti nova fiskalna pravila o zaduživanju i jamstvima prema kriterijima iz Maastrichta. Njime se uvodi ograničenje javnog duga FBiH na najviše 60 % BDP-a Federacije i uvode ograničenja ukupnog duga za kantone i jedinice lokalne samouprave, uvodi pravilo da kantoni i jedinice lokalne samouprave ne mogu posuđivati ili izdavati jamstva bez prethodne suglasnosti FMF-a, javni dug se prati prema pravilima statističke metodologije EU.

Sukladno Zakonu o dugu, zaduživanju i jamstvima u Federaciji BiH (Službene novine FBiH, br: 86/07, 24/09, 44/10 i 30/16) kantoni se mogu dugoročno zadužiti ukoliko u vrijeme dugoročnoga zaduženja iznos servisiranja duga za ukupan unutarnji i vanjski dug i jamstva koji dopijeva u svakoj narednoj godini uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdana jamstva kantona ne prelazi 10 % prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. **Servisiranje duga Kanton Središnja Bosna u 2024. godini za kredite i jamstva iznosi 1,2 % prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini**, koji su u 2023. godini iznosili 297,0 mil. KM.

5.1.1. Nastanak kreditnog zaduženja i kreditni uvjeti

Sabor Kantona je na 29. sjednici održanoj 17. travnja 2018. donio Odluku o dugoročnom kreditnom zaduženju Kantona Središnja Bosna u iznosu od 12 mil. KM kod Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine za sufinansiranje rekonstrukcije regionalnih putova. Projekti rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna mogu se vidjeti u tablici ispod.

Tablica 12: Projekti rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna, u KM

R.b.	Naziv projekta	Vrijedn. Investicije (KM)	Kredit Kantonalna direkcija (KM)	Kredit KSB (KM)	Ukupno (KM)
1	Izgradnja region. puta R439, Novi Travnik – Gornji Vakuf/Uskoplje dionica P Luka – Bistrica L= 12 km	6.000.000	2.000.000	4.000.000	6.000.000
2	Izgradnja region. puta R413a, Dolac – Han Bila – Ovnak, dionica Gostunj – Mosor – Guča Gora - Han Bila, L= 7 km	5.000.000	1.700.000	3.300.000	5.000.000
3	Rekonstrukcija R443: Kiseljak – Kreševo-Tarčin, dionica. km 2+500 – km 6+000, L=3,5 km.	2.500.000	850.000	1.650.000	2.500.000
4	Sanacija asfaltnog sloja na R437: Fojnica – Dusina, dionica Bakovići - Gojevići, L=3 km	700.000	200.000	500.000	700.000
5	Sanacija asfaltnog sloja na R438: Gromiljak – Fojnica, L=7 km.	1.000.000	350.000	650.000	1.000.000
6	Rekonstrukcija R413b: Gostilj – Dobretići – Jajce, dionica Veliki Do – Kuprešani, L=0,6 km+1,2 km =1,8 km	1.400.000	400.000	1.000.000	1.400.000
7	Rekonstrukcija R653: Kaćuni – Lugovi – Moštre, dionica Lugovi L=500 m	500.000	200.000	300.000	500.000
8	Rekonstrukcija R654: Kaćuni – Fojnica, dionica st. km 1+700 do km 3+400, L=1,5 km	900.000	300.000	600.000	900.000
	Ukupno: (36,3 km)	18.000.000	6.000.000	12.000.000	18.000.000

Izvor: Ministarstvo financija KSB

¹⁴ „B“, „B3“, Spekulativna kreditna sposobnost, visok kreditni rizik.

Uvjeti za kreditna sredstva Razvojne banke Federacije BiH su: rok otplate 12 godina, grace razdoblje do siječnja 2019. godine, kamatna stopa 2,5 % na godišnjoj razini i troškovi obrade kredita 0,3 %. Vrijeme amortizacije kapitalne investicije je 25 godina uz stopu amortizacije od 4 % godišnje.

Sabor Kantona je 29. listopada 2015. donio Odluku o prihvaćanju zaduženja prema ugovoru o zajmu između Bosne i Hercegovine i Europske banke za obnovu i razvoj, te Bosne i Hercegovine i Razvojne banke Vijeća Europe¹⁵, za projekt Izgradnja Regionalnog vodovoda „Plava voda“ u ukupnom iznosu od 7.700.000,00 EUR-a. Ukupno zaduženje sastojalo bi se od zaduženja u iznosu od 3.850.000,00 EUR-a na osnovu kredita Europske banke za obnovu i razvoj i zaduženja u iznosu od 3.850.000,00 EUR-a na osnovu kredita Razvojne banke Vijeća Europe.

Uvjeti za kreditna sredstva EBRD-a su: rok otplate 15 godina, grace razdoblje 3 godine, kamatna stopa 1 % + šestomjesečni EURIBOR¹⁶, jednokratna provizija 1 % na iznos glavnice i provizija na neiskorišten raspoloživi iznos zajma 0,5 % godišnje.

Uvjeti za kreditna sredstva CEB-a su: rok otplate do 20 godina, grace razdoblje do 5 godina, kamatna stopa bit će fiksna, posebno za svaku tranšu povlačenja, a ovisit će o valuti plaćanja svake tranše kredita, o iznosu svake tranše, kao i razdoblju otplate.

Sudjelovanje pojedinih subjekata¹⁷ u povratu ukupnog kreditnog zaduženja od 22.000.000,00 EUR je sljedeće: Grad Zenica / JKP 37,46 %; Fond za zaštitu okoliša Federacije Bosne i Hercegovine 25,00 %; Zeničko-dobojski kanton 17,50 %; Kanton Središnja Bosna 7,50 %; Općina Busovača / JKP 6,48 %; Općina Novi Travnik / JKP 6,06 %; i Općina Travnik 0,00 %

Međusobna prava i obveze subjekata koji sudjeluju u povratu i krajnjih korisnika kreditnih sredstava uređuju se posebnim ugovorima.

5.1.2. Izdana jamstva

Kanton Središnja Bosna je 25. 3. 2009. godine izdao Jamstvo¹⁸ br. 01/09 općini Kiseljak na kredit u iznosu 4.995.149,00 EUR (9.769.662,27 KM, što čini 100 % iznosa kredita) za financiranje Projekta izgradnje vodovoda Fojnica – Kiseljak i kanalizacijskog kolektora Lepenica – Kiseljak. Kreditor je Bank AustriaCreditanstalt AG – Beč, rok otplate kredita je 12 godina uz grejs-razdoblje od 4,5 godina i kamatnu stopu od 0 %, a krajnji rok dospijeca garancije je 1. 1. 2024. godine. U svibnju 2020. godine Općina Kiseljak potpisala je s Federalnim ministarstvom financija Aneks 1 Ugovora o reprogramiranju plana otplate, kojim je otplatno razdoblje produljeno do 31. 10. 2025. a mirovanje u otplati glavnice je 2 godine, u razdoblju od 1. 1. 2020. do 31. 12. 2021. godine.

Sabor Kantona Središnja Bosna je na 31. sjednici održanoj 3. 7. 2018. godine, donio Odluku o davanju suglasnosti na Odluku o izdavanju jamstva Kantonalnom ravnateljstvu za ceste za osiguranje kredita kod Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine namijenjenog za rekonstrukciju regionalne putne infrastrukture. Kredit je u iznosu 6 mil. KM, rok otplate 12 godina, grace razdoblje do siječnja 2019. godine, kamatna stopa 2,5 % na godišnjoj razini i troškovi obrade kredita 0,3 %. Vrijeme amortizacije kapitalne investicije je 25 godina uz stopu amortizacije od 4 % godišnje.

Vlada Kantona Središnja Bosna je 30. kolovoza 2018. godine, donijela Odluku o izdavanju Jamstva Kantonalnom zavodu za javno zdravstvo Kantona Središnja Bosna za osiguranje kredita kod Raiffeisen banke d.d. Sarajevo, namijenjen za rekonstrukciju i adaptaciju objekta za smještaj Zavoda za javno zdravstvo. Kredit je u iznosu 800.000 KM, rok otplate kredita je 10 godina, mjesečni iznos anuiteta 7.654,59 KM i kamatnu stopu od 2,81 % (EKS 2,88 %) godišnje, a zadnja rata dospijeva 30. 4. 2029. godine. Sabor Kantona Središnja Bosna je na 2. sjednici održanoj 22. 1. 2019. godine, dao suglasnost na Odluku Vlade o izdavanju jamstva, broj 01-02-696/2018 od 3. 9. 2018. godine.

¹⁵ Razvojna banka Vijeća Europe uplatila je 12. 1. 2022. godine prvu tranšu kredita u iznosu od 2,5 mil. KM, realizacija druge tranše kredita se očekuje u 2024. godini.

¹⁶ Euribor (euro interbank offered rate) je referentna kamatna stopa koja se utvrđuje na europskom međubankarskom tržištu. Utvrđuje se dnevno kao prosječna stopa po kojoj reprezentativne banke međusobno daju u zajam neosigurana novčana sredstva. 6-mjesečni euribor trenutnačno iznosi 3,795 %.

¹⁷ Općina Vitez odustala je od učešća u realizaciji ovog projekta

¹⁸ Izdana jamstva nisu uključena u ukupno stanje zaduženosti, obzirom da ne predstavljaju dug Kantona, već potencijalni dug, koji će biti plaćen u slučaju neizmirenja obaveza od strane krajnjih korisnika.

5.1.3. Stanje i projekcije duga u razdoblju od 2023. do 2027. godine

Ukupan dug u Kantonu Središnja Bosna na dan 31. 12. 2023. godine iznosio je 19,1 mil. KM. Taj dug se odnosi na unutarnje dugoročne postojeće kredite: Razvojne banke Federacije BiH, Europske banke za obnovu i razvoj te Razvojne banke Vijeća Europe.

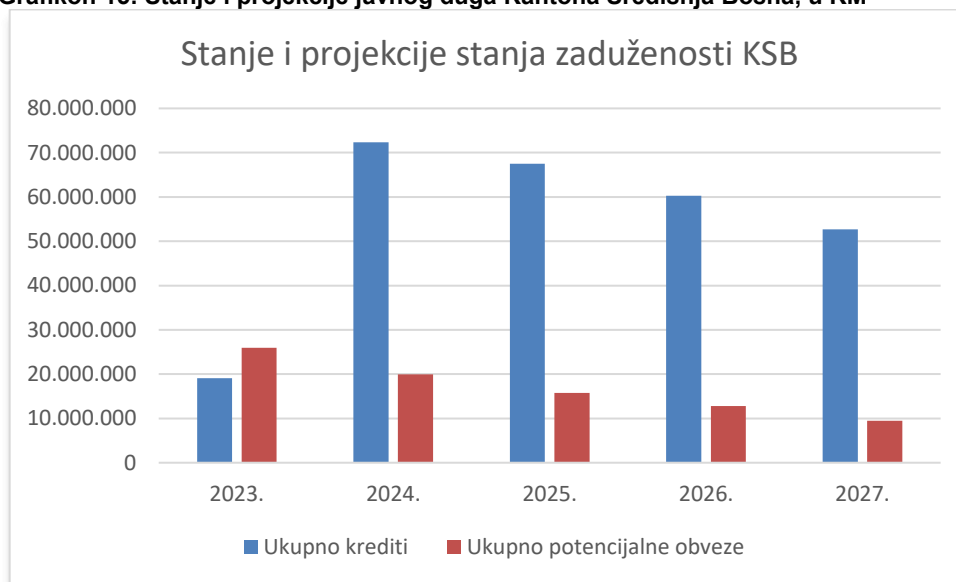
Izdana jamstva i druge obaveze, kao što su obveze za pravosnažne presude i izvršna rješenja koja se vode izvan bilance, te obveze KSB-a prema općinama temeljem koncesijskih ugovora, nisu uključena u ukupno stanje zaduženosti. Ta izdana jamstva i druge obveze ukupno iznose 26,0 mil. KM, predstavljajući potencijalne obveze Kantona.

Na dan 31. prosinca 2023. godine, ukupni dug općina Kantona iznosio je 36,2 mil. KM, koji se odnosi na kredite, zajmove, ostale dugoročne obveze i dugoročna razgraničenja.

Stanje ukupnog (konsolidiranog) duga u Kantonu i općinama Kantona na dan 31. prosinca 2023. godine iznosi 55,3 mil. KM.

Stanje duga Kantona Središnja Bosna u 2023. godini u odnosu na 2022. godinu smanjeno je za 6,4 %, što je prije svega rezultat redovitog izmirenja obveza po postojećim kreditima u iznos od 1,3 mil. KM.

Grafikon 15: Stanje i projekcije javnog duga Kantona Središnja Bosna, u KM

Izvor: Ministarstvo financija KSB

U 2024. godini planirano je povlačenje druge tranše kredita kod Razvojne banke Vijeća Europe za projekt "Izgradnja Regionalnog vodovoda 'Plava voda'" u ukupnom iznosu od 8,5 milijuna eura, od čega iznos od 7,1 milijun KM otpada na Kanton u povratu ukupnog kreditnog zaduženja. Također, u 2024. godini, Kanton se planira zadužiti u iznosu od 40,0 milijuna KM kod Razvojne banke Federacije BiH i komercijalne banke u iznosu od 40 milijuna KM (kamatna stopa 2,9 %, rok otplate do 12 godina, grace razdoblje do 12 mjeseci, naknada za obradu kredita 0,3 %) za financiranje projekata od značaja za Kanton, koji su predviđeni Programom javnih investicija.

Stoga, projekcija kreditnog zaduženja Kantona na kraju 2024. godine iznosi 72,4 milijuna KM, što predstavlja povećanje od 278,6 % (53,3 milijuna KM). Za 2025. godinu predviđeno je smanjenje zaduženosti za 6,7 % (4,8 milijuna KM), za 2026. godinu smanjenje od 10,7 % (7,2 milijuna KM), a za 2027. godinu 12,6 % (7,6 milijuna KM), u usporedbi s prethodnim godinama.

Projekcije stanja duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2023. - 2027. godina, prikazane su u tablici ispod.

Tablica 13: Stanje i projekcije javnog duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2023. - 2027. godina, u KM

Opis		Kreditor		Stanje	Plan	Projekcija	Projekcija	Projekcija
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Postojeći krediti, od čega	Unutarnji dugoročni	Razvojna banka F BiH (12 mil. KM)	Glavnica	6.956.494	5.913.010	4.869.526	3.826.042	2.782.558
			Kamate i ostali troš.	587.485	425.079	289.226	179.459	95.779
		Europska banka za obnovu i razvoj (9,1 mil. KM)	Glavnica	9.098.499	8.925.870	8.254.969	6.993.729	5.245.296
			Kamate i ostali troš.	306.677	260.887	214.196	155.067	93.298
		Razvojna banka Vijeća Europe (2,1 mil. KM)	Glavnica	2.078.069	2.078.069	2.078.069	1.904.897	1.731.724
			Kamate i ostali troš.	84.784	74.186	63.588	53.432	44.158
Novi dug - projekcije	Unutarnji dugoročni	CEB - Razvojna banka Vijeća Europe (7,1 mil. KM)	Glavnica	0	7.065.436	7.065.436	7.065.436	7.065.436
			Kamate i ostali troš.	0	324.299	288.266	252.233	216.200
		Razvojna banka Federacije BiH i komercijalne banke (40 mil. KM)	Glavnica	0	40.000.000	38.260.860	34.782.580	31.304.300
			Kamate i ostali troš.	0	7.298.297	6.148.804	5.085.471	4.123.009
Ukupno glavnica				18.133.062	63.982.385	60.528.860	54.572.683	48.129.315
Ukupno kamate				978.946	8.382.749	7.004.080	5.725.661	4.572.444
Ukupno krediti				19.112.008	72.365.134	67.532.940	60.298.345	52.701.759
Izdana jamstva	Inozemni	Općina Kiseljak - Bank Austria Creditanstalt AG - Beč (9,769 mil. KM)	Glavnica	2.605.207	1.302.603	0	0	0
			Kamate i ostali troš.	0	0	0	0	0
	Unutarnji dugoročni	Kantonalno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH (6 mil. KM)	Glavnica	3.478.276	2.956.540	2.434.804	1.913.068	1.391.332
			Kamate i ostali troš.	293.755	212.547	144.619	89.735	47.894
		Zavod za javno zdravstvo Kantona Središnja Bosna - Raiffeisen BANK d.d. BiH (0,8 mil. KM)	Glavnica	457.751	378.396	296.782	212.845	126.518
			Kamate i ostali troš.	36.255	24.409	14.822	7.558	2.683
Drugo	Unutarnji	Obaveze za pravosnažne presude i izvršna Rješenja (izvanbilančna evidencija)	Glavnica	17.273.839	15.070.424	12.841.787	10.546.917	7.872.034
		Obaveze KSB prema općinama temeljem koncesijskih ugovora	Glavnica	1.836.349	0	0	0	0
Ukupno potencijalne obveze				25.981.431	19.944.919	15.732.814	12.770.123	9.440.462

Izvor: Ministarstvo financija KSB

5.2. Servisiranje duga Kantona Središnja Bosna

Obveze po postojećim i novim kreditima Kantona Središnja Bosna dane su u tablici 14., a potencijalne obveze Kantona po jamstvima u tablici 15. Treba naglasiti, da ukupnim obvezama treba pridodati obaveze za pravosnažne sudske presude i izvršna Rješenja iz radnih prava, koja s 31. 12. 2023. godinu samo za glavnici iznose 17,3 mil. KM; i uvjetne obveze prema općinama temeljem koncesijskih ugovora u iznosu od 1,8 mil. KM.

Tablica 14: Obveze Kantona Središnja Bosna po kreditima u razdoblju 2023. - 2027. godina, u KM

Opis	Kreditor		Stanje	Plan	Projekcija	Projekcija	Projekcija
			2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Postojeći dug	Razvojna banka Federacije BiH (12 mil. KM)	Glavnica	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484
		Kamata i ost. troš.	188.028	162.405	135.854	109.767	83.680
	Europska banka za obnovu i razvoj (9,1 mil. KM)	Glavnica	12.263	172.629	670.901	1.261.240	1.748.432
		Kamata i ost. troš.	61.524	45.790	46.691	59.130	61.768
	Razvojna banka Vijeća Europe (2,1 mil. KM)	Glavnica	0	0	0	173.172	173.172
		Kamata i ost. troš.	10.598	10.598	10.598	10.156	9.273
Projekcije novog duga	CEB - Razvojna banka Vijeća Europe (7,1 mil. KM)	Glavnica	0	0	0	0	0
		Kamata i ost. troš.	0	18.017	36.033	36.033	36.033
	Razvojna banka Federacije BiH i komercijalne banke (40 mil. KM)	Glavnica	0	0	1.739.140	3.478.280	3.478.280
		Kamata i ost. troš.	0	506.667	1.149.493	1.063.333	962.463
UKUPNO	Glavnica	1.055.747	1.216.113	1.714.385	2.477.897	2.965.089	
	Kamata i ost. troš.	260.150	236.810	229.176	215.086	190.754	
	Ukupno	1.315.897	1.452.923	1.943.561	2.692.983	3.155.843	

Izvor: Ministarstvo financija KSB

Tablica 15: Potencijalne obveze Kantona Središnja Bosna po izdanim jamstvima u razdoblju 2023. - 2027. godina, u KM

Opis	Kreditor		Stanje	Plan	Projekcija	Projekcija	Projekcija
			2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Jamstva	Općina Kiseljak - Bank Austria Creditanstalt AG - Beč (9,769 mil. KM)	Glavnica	1.302.603	1.302.603	1.302.603	0	0
		Kamata i ost. troš.	5.863	0	0	0	0
	Kantonarno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH (6 mil. KM)	Glavnica	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736
		Kamata i ost. troš.	94.015	81.208	67.928	54.884	41.841
	Zavod za javno zdravstvo Kantona Središnja Bosna - Raiffeisen BANK d.d. BiH (0,8 mil. KM)	Glavnica	77.159	79.355	81.614	83.937	86.326
		Kamata i ost. troš.	14.042	11.846	9.587	7.264	4.875
UKUPNO	Glavnica	1.901.498	1.903.695	1.905.954	605.673	608.062	
	Kamata i ost. troš.	113.919	93.053	77.515	62.148	46.716	
	Ukupno	2.015.418	1.996.748	1.983.468	667.822	654.778	

Izvor: Ministarstvo financija KSB